

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

En zij zeide: 'Het is wel'.

2 Koningen 4:26c

Met echte nood loop je niet te koop. Vooral als je gelooft dat de HEERE het heeft opgelegd. Een echt kruis is veelal verborgen. Anders is het een pronkkruis. Al is de nood soms van je gezicht af te lezen. Al komt het uit in al je handelingen. Als er naar gevraagd wordt, wimpel je in de eerste instantie menselijke belangstelling af. Hoe goed bedoeld ook, maar juist omdat je ervaart dat het van God opgelegd is, wil je eerst met Hem klaarkomen. Zo was het bij de Sunamietische, die Eliza herbergde. Als genadeloon op haar trouwe zorg voor Eliza had zij van Godswege een zoon gekregen. Ze had er niet om gevraagd. Tevreden had zij Eliza geantwoord, toen deze haar vroeg wat ze wilde hebben voor de goede zorgen: 'Ik woon in het midden mijn volks'. Toch kreeg ze van Godswege een jongen.

Op een dag kwam ze echter haastig naar het huis van Eliza toe. 'Zie daar is de Sunamietische', zo horen we Eliza tegen Gehazi, zijn knecht, zeggen. 'Loop haar tegemoet en vraag: 'Is het wel met u?' Direct wimpelt zij de vraag af met het antwoord: 'Het is wel'. Het was echter niet wel. Die middag was haar enige zoon gestorven op haar knieën. Dit sterven stond niet op zichzelf. Immers deze zoon was een genadegift van God. Nu neemt God het plotseling terug. Wie zal haar gedachten kunnen peilen? Haar strijd, haar verdriet, haar verwarring? Wat heeft God hiermee te zeggen? Waarom werd het nu van haar afgenomen? Is dit een goddelijke afkeuring? Ze wist dat een mens daar toch geen antwoord op zou kunnen geven. Tot wie moest ze anders heengaan, dan tot de HEERE zelf. Direct stond ze op, alle ophouders ging ze uit de weg, haar man, de knechten, zelfs Gehazi. Tegen iedereen zei ze: 'Het is wel'. Ze moest bij Eliza zijn. Eliza die in zijn ambt, God vertegenwoordigde op aarde. Toen ze aan de

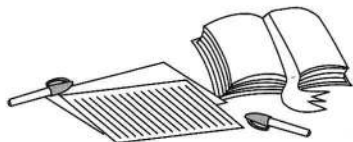
voeten van Eliza kwam, stootte zij twee korte veelbetekende vragen uit: 'Heb ik een zoon van mijn heer begeerd?' Wat wil zeggen: 'Heb ik er zelf om gevraagd?' Verder: 'Zeide ik niet: Bedrieg mij niet?' Wat komt in deze vragen toch de nood van haar ziel uit. Voor haar was Gods bedoeling geheel verborgen. Ze wist zich in alle dingen oprecht voor het Aangezicht van de HEERE. We horen hier niet de klacht van de weduwe van Sarfath, die tegen Elia zei: 'Bent u gekomen om mijn zonde in herinnering te roepen?'. De oorzaak van Gods kastijding is niet altijd even duidelijk. God doet dat niet altijd om bepaalde zonden te straffen. Als wij willen verstaan waarom God ons kastijdt, dan moeten we bij de hoogste Profeet zijn. Eliza is een type van Christus. Wat doet Eliza? Eerst laat hij Gehazi zijn staf op de dode jongen leggen. Is er dan niets gebeurd, dan gaat Eliza naar het vertrek waar de jongen ligt. Hij sluit de deur toe voor Gehazi en de Sunamietische. Nu is hij alleen met de jongen. Dan begint Eliza tot de HEERE te bidden. Daarna gaat hij boven op de jongen liggen. Het vlees van de jongen wordt warm. Hij verlaat het vertrek, loopt heen en weer door het huis en herhaalt opnieuw dezelfde handeling. Als Eliza dat gedaan heeft begint de jongen te niezen, hij doet zijn ogen open en leeft. Zo mag de Sunamietische uit de hand van Eliza, als uit Gods hand, door Gods opstandingskracht, haar jongen terug ontvangen. Zo is nu de HEERE! Hij heeft geen lust tot plagen, bovendien wil hij in de nood een Redder zijn. Laten we in onze nood voor alle dingen eerst tot de HEERE gaan. O zeker, de HEERE wil wel gebruik maken van mensen als instrumenten in Zijn hand. Houd echter de HEERE niet voor het laatste. God gaat in het leven van degenen, die Hem liefhebben, een weg van beproeving om Zijn eer uit te laten komen. Al zien

we dat niet gelijk, toch is het zo. Zijn wegen zijn hoger dan onze wegen. Zijn gedachten zijn hoger dan onze gedachten. Juist in wegen van beproevingen komt onze beperktheid en nietigheid openbaar. Opeens weten we het niet meer. Zalig degene die in zijn blindheid tot de HEERE de toevlucht neemt. De HEERE geeft dan aanwijzingen. Leg de staf erop. Mag ik het eens zo zeggen: Leg het Woord er eens op, een toepasselijke belofte. Ja, maar we kunnen toch zomaar niet een belofte naar ons toehalen? Dat gebeurt ook niet zomaar. Zie het in het licht van de beproeving. Deze daagt uit tot een geloofsoefening. Een beproeving confronteren met het Woord. Een onbekeerd mens is daar een vreemdeling van. Voor de naamchristen is het vaak een automatisme. De ware gelovige leert in het licht van de beproeving te worstelen met de belofte. Soms kan iemand zo verward zijn, dat hij geen gepast Woord vindt. Dan wil Gods Geest die zwakte tegemoet komen en door Zijn indachtigmakende genade een gepast Woord verstrekken. Als de staf van het Woord er dan opgelegd wordt moet het Woord zijn werk gaan doen. Dat gaat niet vanzelf. Met eerbied gesproken: Het broedende werk van de Heilige Geest moet er aan te pas komen. Gods Geest maakt plaats voor de toepasselijke belofte. Hij gaat kracht geven aan het Woord zodat het gaat werken als een medicijn. Als dat gebeurt, krijgt een beproefd kind van God weer geest en leven. Dan mag het ervaren:

*'De HEER' wou mij wel hard kastijden,
maar stortte mij niet in de dood;
Verzachtte Vaderlijk mijn lijden,
En redde mij uit alle nood'.*

(Ps. 118:9a)

K. Visser

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad hebben we een meditatie geplaatst over 2 Koningen 4:26c van ds. K. Visser. Ds. M.C. Tanis schrijft een eerste artikel over prof. J.J. van der Schuit getiteld: "Kind en knecht." Ds. P. den Butter schrijft verder over de Filippenzenbrief. Tevens schrijft hij een tweede artikel over de Generale Synode die dit jaar wordt gehouden. Dit artikel handelt over het contact met andere kerkverbanden. Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief aan ouders. Ds. J.M.J. Kieviet vervolgt zijn serie over "Gods beloften". Zelf schrijven we een artikel over de

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar: Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.
Telefoon: 0184-669116.
Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girerek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Evangelieverkondiging onder het Joodse volk in Nederland naar aanleiding van het boek "Trouw aan Israël". In de vragenrubriek behandelt ds. K. Hoefnagel een vraag over Jeremia 31. Verder treft u de samenvattingen aan van drie toespraken gehouden op onze ontmoetingsdag. Allereerst het openingswoord van ds. K. Hoefnagel getiteld "De gezonde leer". Dan de toespraak van ds. P. Roos over Psalm 32 en ook de toespraak van ds. G. Bouw over Romeinen 8:14 "Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods." Het was een

goede dag. Het Woord mocht weerklank vinden. De ernst van de huidige bedroevende kerkelijke situatie werd belicht en duidelijk kwam naar voren wie kinderen Gods zijn.

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 7 oktober verschijnen, dus over twee weken. Kopij graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH

PAULUS EN DE FILIPPENZEN (49)

Weest in geen ding bezorgd; maar laat uw begeerten in alles, door bidden en smeken met dankzegging bekend worden bij God; en de vrede Gods die alle verstand te boven gaat zal uw harten en uw zinnen bewaren in Christus Jezus (Fil. 4:6,7)

Deze tekst, die (wie zal zeggen hoe vaak al?), gebruikt is als tekst voor een preek tijdens een trouwdienst of op de jaarlijkse biddag voor gewas en arbeid, staat in een rij van drie aansporingen die de apostel Paulus geeft nu hij bijna aan het eind van zijn brief aan de Filippenzen gekomen is. De eerste aansporing of vermaning is een gebod tot voortdurende blijdschap; de tweede behelst een gebod tot zichtbare ruimhartigheid. En deze derde aansporing bevat een gebod om niet bezorgd te zijn. Over de eerste en tweede vermaning dachten we de vorige keer na; nu geven we ons aandacht aan dit

Gebod om niet bezorgd te zijn

Weest in geen ding bezorgd. Dit woord van Paulus komt helemaal overeen met het woord van de Heere Jezus in Matt. 6:25: *Zijt niet bezorgd.* Wat dienen we hieronder te verstaan? Moeten we dit opvatten in de zin, dat een mens nergens over in mag zitten en nergens zorg over mag hebben? Nee, dat zou een misverstand zijn. Bezorgdheid is niet altijd verkeerd. Soms is bezorgdheid zelfs een deugd. Toen we hoofdstuk 2 lazen hoorden van Paulus' vriend en broeder Epafroditus en van diens bezorgdheid als hij dacht aan de Filippenzen. Als Paulus over zichzelf schrijft, zoals hij dat doet in 2 Cor. 11, vertelt hij dat hem dagelijks de zorg

van al de gemeenten overvalt (vs. 28). Er zijn immers dingen waar we zorg over mogen hebben. Dienen te hebben zelfs. Zouden ouders geen zorg voor hun kinderen mogen hebben en zich nooit bezorgd mogen maken over hen en hun toekomst? Ik zou zeggen: Hadden sommige ouders er maar wat meer van!

Wat is dan bedoeld? Dat bepaalde soorten van bezorgdheid uitgebannen dienen te worden. Dat wordt duidelijk als we Jezus' woord in Matt. 6 lezen in het verband waarin de Heiland het gesproken heeft. Hij heeft het daar over bezorgdheid ten aanzien van wat we zullen eten en drinken en waarmee we ons zullen kleden. Een bezorgdheid die de vorm aanneemt van zich angstig afvragen hoe alles zal gaan en daar zo mee bezet en vervuld zijn dat er voor andere en zeker voor de veel belangrijker zaken in ons leven geen plaats en tijd meer overblijft. Het gaat over dat soort bezorgdheid waardoor een mens wordt verlamd en helemaal ongeschikt gemaakt voor het verrichten van zijn taak. Laat de christen zich aan zulke bezorgdheid niet schuldig maken!

Dus geen bezorgdheid die begint en eindigt met aardse dingen, zoals eten en drinken en kleding en dergelijke. Maar die dingen hebben we toch nodig? We kunnen er toch niet buiten? En als het nu eens begint te nijpen? Als er honger dreigt of andere vormen van gevaar? Als we oorlog en verdrukking meemaken of gewoon maar in armoede terecht komen? Is het niet begrijpelijk als mensen zich dan angstig afvragen waar dat heen

moet? Ja, begrijpelijk is dat wel. Maar weet een ware christen dan geen betere weg dan de weg die hem steeds weer alleen maar bij zichzelf doet uitkomen? Moet hij dan zelf voor de vervulling van die noden zorgen? Is alles afhankelijk van wat hij zelf kan? Heeft hij geen God in de hemel, die voor hem zorgt?

Daar herinnert de Heere Jezus Zijn discipelen aan. Hij zegt: U hebt een Vader in de hemel en Hij weet precies wat u nodig hebt. En toen Hij u als Zijn kinderen aannam heeft Hij tegelijkertijd op Zich genomen om u met alle nooddrift van lichaam en ziel te verzorgen de ganse tijd van uw leven. Hij is volmaakt op de hoogte van wat u nodig hebt. Geef het dan ook gerust in Zijn hand en vertrouw Hem de zorg over uw leven toe. Nu en altijd. Daarom: Zijt niet bezorgd. En wees in geen ding bezorgd. In geen enkel ding.

Bidden, smeken, danken

Hoe moet dat dan? Hoe vertrouwen we die zaken aan de Heere toe? Paulus gebruikt drie woorden: bidden en smeken en die twee vermengd met dankzegging. *Laat uw begeerten in alles door bidden en smeken met dankzegging bekend worden bij God.* En heus, dan mag u in dat biddend verwachten de zaak zeer breed opvatten. *In alles!* Enerzijds *in geen ding* bezorgd zijn; anderzijds *in alles* op God vertrouwen.

Maar weet de Heere die noden dan niet? O ja, Hij kent ze zelfs veel beter dan dat wij ze kennen. Waarom moeten we ze dan nog aan Hem bekend maken? Is dat niet overbodig? Dat hangt er maar van af. Nee, niemand hoeft te denken dat hij de Heere iets nieuws vertelt, als hij Hem in zijn gebed deelgenoot maakt van zijn zorgen of verdriet of als hij Hem vraagt om hulp of genezing of troost. Wij vertellen de Heere nooit iets nieuws, want Hij kent van verre onze gedachten. Waarom dan toch bidden?

Omdat Hij het horen wel. Ik denk aan wat we lezen in Ezech. 36:37 bij voorbeeld. *Alzo zegt de Heere HEERE: Daarenboven zal Ik hierom van het huis Israëls verzocht worden.* De Heere heeft in dat hoofdstuk rijke en heerlijke beloften gegeven. Maar hoe zullen die nu in vervulling gegaan? In de weg van het gebed. In het gebed wordt immers beleden dat we van de Heere afhankelijk zijn. In het gebed

doen we een beroep op Zijn goeder-tierenheid en genade. In het gebed spreken we voor Hem uit dat we Zijn gaven op prijs stellen. En dat zijn de dingen die de Heere wil horen. Vandaar deze aansporing van de kant van de apostel.

Paulus weet uit eigen ervaring het grote belang van wat hij hier de Filippenzen aanraadt te doen. Een van de eerste dingen die de Heere Zelf van Paulus zegt nadat deze man tot bekering is gekomen is: Want zie, hij bidt! (Hand. 9:11). En in dat bidden heeft Paulus zijn hele leven volhardt. Hij was een man des gebeds. Lees er zijn brieven maar op na en u zult ontdekken hoe vaak deze mens bad en voor hoeveel dingen hij bad. Wat wist hij zich van de Heere en Diens genade afhankelijk en wat zocht hij elke dag weer opnieuw zijn toevlucht bij Hem.

Welnu, als bidden dan zo belangrijk is, welke plaats heeft het in ons leven? Bidden en smeken - vanuit onze hulp-behoefendheid en nooddrift. Maar dan bidden en smeken vermengd met dankzegging. Ja, dankzegging, al was het alleen al omdat er permissie is om tot de Heere te gaan en omdat Hij van Zichzelf zegt, dat Hij de Hoorder der gebeden is. Dankzegging ook, omdat Hij zoveel geeft en niet verwijt.

Alweer een gebod. Een gebod dat ons voorhoudt de heilige opdracht tot waarneming van de plicht van het gebed, zoals de titel luidt van een prekenbundel van de Schotse jonggestorven predikant Andrew Gray. Geven we acht op deze plicht? Is bidden ons een dagelijkse behoefte? Dragen we dit kenmerk van het leven der genade?

Maar die woorden *in alles* - hoe zit het daarmee? Zijn er dan geen grenzen aan wat we vragen mogen? Zijn er geen gevallen waarin de Heere Zelf de weg toesluit? Tegen Mozes zei God, dat hij Hem niet meer mocht vragen om toch permissie te ontvangen om het land Kanaän binnen te gaan. Paulus kreeg te horen, dat hij niet meer moest bidden om weg-neming van de doorn, die de Heere in zijn vlees gestoken had. En loopt niet elke bidder het gevaar dat hij vraagt om dingen die niet eens goed voor hem zouden zijn als God ze hem gaf?

Inderdaad, we mogen niet ongelimiteerd vragen. Er zal bij alles wat we

begeren toch ruimte moeten blijven voor de oprechte bede: Uw wil geschiede! Maar binnen die marge mag alles gevraagd worden. We mogen inderdaad bidden om alle lichamelijke en geestelijke nooddrift, zoals onze Catechismus ons onder verwijzing naar het Gebed des Heeren voorhoudt. Denk nooit gering van God. Hij is niet karig. Hij zegt van Zichzelf, dat Hij mild geeft en niet verwijt.

Extra bemoediging

Om mensen vrijmoedigheid te geven tot zulk bidden schrijft Paulus een krachtige bemoediging. Deze: *En de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw zinnen bewaren in Christus Jezus.* Paulus wil zeggen dat langs de weg van dit bidden en smeken met dankzegging ervaren zal worden dat de Heere Zijn vrede geeft. Niet zomaar vrede, maar een vrede, die alles overtreft; die boven ons verstand uitgaat en daarom met geen enkele andere vorm van vrede te vergelijken is. Een vrede, die hemels is van oorsprong en waardoor de ziel ook hemelsgezind wordt.

Wat zal die vrede doen? Harten en zinnen bewaren. Ons hart en onze zinnen zijn de plaatsen waar de bezorgdheid zetelt. Wat kan er in het hart veel afgetobd worden! Wat een angstige gedachten malen er door het hoofd en bezetten het hart. Je wordt er soms naar van. Het kan je wel eens naar de keel vliegen. Daarom moet dat hart en moeten die zinnen bewaard en beschermd worden. Paulus gebruikt een woord, dat letterlijk verstaan, zoveel wil zeggen als: die vrede zal als een garnizoen om u heen zijn. Alsof een heel garnizoen soldaten de wacht bij uw hart en uw zinnen betreft, zodat er geen enkele ruimte meer over is voor bezorgdheid.

Is dat zo, dan is er rust, overgave, vertrouwen. En zo ook vrede. Dan wordt er geleefd in de wetenschap dat God Zelf zorgt. En Wie kan dat beter dan Hij? Paulus wil maar zeggen dat het niet tevergeefs is om op God te vertrouwen. Het vluchten tot Hem en het uitstorten van het hart voor Hem wordt door Hem opgemerkt. En Hij laat Zich niet onbetuigd. Hij geeft het bewijs, dat Hij het gebed gehoord heeft en dat er bij Hem milde handen en vriendelijke ogen zijn. Ja, Hij geeft vrede in het hart en zo mogen we weten, dat Hij onze zaak Zelf ter hand

neemt en Zijn zorg aan ons zal besteden. Zoiets als wat we lezen in Psalm 23, waar het schaap zijn volle vertrouwen in de Herder belijdt. *Mij zal niets ontbreken.*

Let u er op dat Paulus hier weer die woorden gebruikt die we hem al zo vaak hebben horen gebruiken? Ik bedoel de woorden *in Christus Jezus*. Weer doelt hij op de vereniging met Hem. Het is immers in de vereniging en gemeenschap met Hem dat deze dingen beleefd worden. Daarom moet die verhouding in orde zijn. Is dat niet zo en staan we buiten Christus dan staan we voor eigen rekening. Kan God dan wel met ons te doen hebben? Nee, want buiten Christus is God een verterend vuur. Vanwege onze zonden! Daarom is het zo nodig dat we in Hem zijn.

De ideaal-christen

Laat ik tot slot de drie aansporingen die we in de verzen 4 tot en met 7 vinden nog een keer samenvatten. Ze

geven ons een prachtig portret van wat een echte christen is. Hij verheugt zich, wat zijn levensomstandigheden ook mogen zijn. Hij betoont zich altijd vriendelijk en ruimhartig. Hij is een man die zijn afhankelijkheid diep beleeft en daarom veel in gebed is. Maar zijn deze dingen wel bereikbaar? Of blijft het een fata morgana? Een mooi ideaal, maar enkel waar in theorie en nimmer in de realiteit?

Het is bereikbaar, maar alleen als we in Christus Jezus zijn. Het is bereikbaar, als we leren onze harten opwaarts in de hemel te verheffen. Als we leren te zoeken de dingen die boven zijn en niet die op de aarde zijn. Als we leren aan God in Christus genoeg te hebben. Ja, het is een ideaal, dat hier getekend wordt. Maar dan toch wel een ideaal, dat het waard is om voor ogen te houden en na te jagen. Als dat toch eens waar was, wat zouden onze gemeenten er anders uitzien....

P. den Butter

GENERALE SYNODE 2004 (2)

Op één punt van de agenda van de generale synode zouden we nog terugkomen. Dat is het omvangrijke punt, dat handelt over de kerkelijke verhoudingen, of wel de contacten met andere kerken. Die andere kerken zijn de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Gemeenten en kerken binnen de Nederlandse Hervormde Kerk, die behoren tot de Gereformeerde Bond. De contacten met de eerste twee genoemde kerken bestaan al heel wat jaren; die met de twee andere zijn van recente datum. Hoe staat het met die contacten? Waarover zal de synode hebben te beslissen? Dat zal inderdaad een van onderwerpen op de agenda zijn waarover het laatste woord nog niet zomaar gesproken zal zijn.

Een vorige keer schreef ik al, dat ik geen inzage heb in het rapport van de deputaten die de opdracht hebben deze contacten te onderhouden. Op dat rapport baseer ik mijn gedachten dus niet. Ik wil uitgaan van de stand van zaken zoals die was bij het afsluiten van de vorige synode en de ontwikkelingen die zich sinds die synode in de verschillende kerken hebben voorgedaan. Wat is in het licht hiervan logischerwijze te verwachten en

in welke richting zouden de besluiten dan moeten gaan?

Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt

Over de relatie tot de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt (GKV) was de vorige synode gematigd positief. Op grond van de bereikte overeenkomst met de deputaten van de GKV ten aanzien van de toeëigening des heils zijn contacten op plaatselijk niveau gestimuleerd en de praktijk wijst uit dat op verschillende plaatsen die contacten inderdaad van de grond zijn gekomen dan wel verder zijn uitgebouwd. De synode was ook voorzichtig positief over het voorstel van deputaten betreffende een zogeheten federatief groeimodel. Wel was het uiteindelijke besluit nog met een paar beperkende bepalingen omringd, maar de grondtoon was positief.

Kunnen we nu verder met deze kerken? Kan het federatief groeimodel geëffectueerd worden? Zijn de verdere ontwikkelingen van dien aard, dat we met vertrouwen kunnen gaan werken in de richting van een federatie en dan langzamerhand ook in de richting van een fusie?

In de afgelopen periode is door 40 predikanten een brief geschreven aan

deputaten waarin deze op grond van een door hen verricht onderzoek naar de prediking in de GKV tot grote voorzichtigheid in de verdere toenaadering maanden. Zij hadden geconstateerd dat de prediking daar veel te wensen over laat, zeker gezien in het licht van wat onder ons altijd als eisen aan de prediking zijn gesteld, met name ten aanzien van de geestelijke leiding. Ik zal op de inhoud van deze brief nu niet verder ingaan - dat is al eens eerder gebeurd - maar wil alleen op dit signaal wijzen. Daaruit blijkt dat er in onze kerken lang niet gelijk gedacht wordt over verdere eenwording en/of samenwerking met de GKV en dat niet iedereen daar zo blij mee is. Er zijn er die daar zelfs beducht voor zijn en voor wie het vaststaat dat we door die nauwere samenwerking groot gevaar lopen om dingen kwijt te raken, die we de jaren door als onmisbaar hebben willen beschouwen. Anders gezegd, dat onze kerken zich verder zullen ontwikkelen in een richting die we absoluut niet willen. De beginselen, die in en na 1892 beslissende invloed hadden, zullen dan definitief tot het verleden zijn gaan behoren en kunnen dan in de historische afdeling van het Documentatie-centrum in Veenendaal worden opgeborgen. Interessant voor wie de geschiedenis nog eens wil onderzoeken, maar verder niet meer relevant.

Het is natuurlijk te verwachten dat de synode van deze geluiden kennis zal nemen en dat het uiteindelijke besluit er blijk van zal geven, dat hiermee gerekend is. Maar staat dat andere delen van onze kerken waar men deze zaken heel anders en veel positiever taxeert dan niet in de weg? Dat zal best zo zijn, maar aan deze vraag gaat een andere vraag vooraf. Deze namelijk: Hoe komt het dat men in die delen van onze kerken daar zo anders tegenaan kijkt? Is men daar ook anders gaan denken over het verleden van onze kerken en de aard en inhoud van wat Christelijk Gereformeerde prediking behoort te zijn? Zijn daar deze zaken niet meer in tel?

Nederlands Gereformeerde Kerken

De contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) zijn op de laatstgehouden synoden al minder positief gewaardeerd dan in het verdere verleden wel eens gebeurde. Ontwikkelingen binnen dit kerkverband hadden ertoe geleid, dat er meer

distantie gekomen was. Vragen betreffende de trouw aan de gereformeerde belijdenis en de functionering van het kerkverband hadden naast de vragen ten aanzien van de visie op de toeëigening des heils aanleiding gevormd tot een grotere terughoudendheid, ook al was het in de loop der jaren in verschillende gemeenten tot vrij nauwe vormen van samenwerking gekomen. Dat laatste schiep natuurlijk best een probleem, maar de synoden van 1998 en 2001 zagen toch geen reden om de kerken te stimuleren tot het zoeken van contacten en het intensiveren van bestaande contacten.

Ik kan niet zien, dat er op de genoemde punten een veranderde situatie is ontstaan binnen de NGK. Het zou dan ook verwacht mogen worden, dat de synode met haar besluit ten aanzien van de relatie tot dit kerkverband helemaal in de lijn van haar voorgangsters zal blijven. Alleen, er is natuurlijk nog iets bij gekomen. De Landelijke Vergadering van de NGK heeft de ambten opengesteld voor vrouwelijke leden der gemeente. Nog wel niet het ambt van predikant, maar het laat zich aanzien, dat het slechts een kwestie van tijd zal zijn dat ook op dat punt de deur van slot gaat.

Ongetwijfeld moet deze zaak in de bespreking en besluitvorming ter synode prominent aanwezig zijn. Het besluit dat op de synode van 1998 genomen is, waarbij uitgesproken is dat de Bijbel geen plaats biedt aan vrouwelijke ambtsdragers zal immers door de huidige synode zeker verdisconteerd worden. Het besluit van de Landelijke Vergadering zet dan ook willens en wetens de contacten met onze kerken onder spanning. Een andere conclusie is niet mogelijk. In die richting tenderde ook een artikel van prof. Maris enige maanden geleden in "De Wekker".

Worden desondanks de contacten verder gestimuleerd en uitgebouwd, landelijk of plaatselijk, dan kon wel eens gebeuren wat ds. J.H. Velema onlangs ergens zei, dat de vrouw in het ambt via de achterdeur onze kerken binnen komt. Maar dat zal de synode ongetwijfeld niet willen.

De conclusie moet dan ook wel zijn dat een nog grotere terughoudendheid zal moeten uitkomen in het besluit van de synode ten aanzien van de relatie tot de NGK. Of mogelijk een geheel verbreken van de contacten?

Gereformeerde Gemeenten

De synode van 2001 gaf deputaten opdracht contact te zoeken en te onderhouden met de Gereformeerde Gemeenten (Ger. Gem.). Wat daar uitgekomen is staat ongetwijfeld in het rapport aan de synode. Maar nog afgedacht daarvan, wat is van deze contacten te verwachten? In de Ger. Gem. is heel wat te doen betreffende de identiteit van deze kerken. Dat brengt eigen spanningen met zich mee. Kunnen deze kerken in de huidige situatie wel erg ver komen in de contacten met andere kerken? Kunnen ze in concreto wel erg ver komen met onze kerken? Wat zien ze in onze kerken? Ontwikkelingen die hen op zijn minst voorzichtig zullen maken. In bepaalde kringen een prediking die bij hen zeker geen instemming zal vinden. En mocht onze synode dan ook nog besluiten om het zingen van gezangen vrij te laten en/of de nieuwe vertaling van de bijbel vrij te geven, dan zal men in de Ger. Gem. weinig of niets meer voelen voor voortzetting van de bestaande contacten.

Conclusie: Willen we in ernst in de richting van de Ger. Gem. toenadering zoeken dan zullen we in eigen huis orde op zaken moeten stellen en zeker geen beslissingen moeten nemen die daar als obstakels worden gezien. Zijn we daartoe niet bereid, dan heeft voortzetting van de contacten mijns inziens iets dat dubbel is en onoprecht.

Gereformeerde Bond

Betrekkelijk onverwacht besloot de synode van 2001 'deputaten op te dragen uitvoering te geven aan hun voornemen om de plaatselijke gemeenten te stimuleren elkaar te ontmoeten daar waar de gereformeerde belijdenis wordt onderschreven' en 'deputaten op te dragen te onderzoeken in hoeverre er ruimte is om met hervormd-gereformeerde gemeenten te komen tot nauwer kerkelijk samenleven indien plaatselijk art. 29 van de Nederlandse Geloofsbijbel voluit wordt nageleefd'. De synode had bovendien uitgesproken - en dat was mede de achtergrond van de genomen besluiten - 'graag te zien dat plaatselijk samenwerking met hervormd-gereformeerde gemeenten uitgroeit tot nauwer kerkelijk samenleven, waarbij dit laatste o.a. kanselruil insluit'. Voorwaar, een opvallend besluit, zeker gelet op uitspraken van

eerdere synoden, die van veel grotere voorzichtigheid getuigden. Opvallend ook gelet op het betrekkelijk onverwachte ervan. Vooral opvallend was het in het licht van de vraag naar de uitvoerbaarheid ervan. Immers, in welke hervormd-gereformeerde gemeente kon en kan art. 29 N.G.B. voluit worden nageleefd?

Maar goed, het besluit was een wettig besluit, uitvoerbaar of niet. Wat is ermee gedaan in de kerken? Het komt mij voor, dat er niet zoveel mee gedaan is. Ook niet veel gedaan kon worden. In hervormd-gereformeerde kringen had men juist in de afgelopen periode de handen vol aan de eigen problematiek rond Samen-op-Weg en de op stapel staande Protestantse Kerk van Nederland. Een problematiek die dan ook nog de hele hervormd-gereformeerde beweging gebroken heeft. Diverse gemeenten, die zich rekenen tot de Gereformeerde Bond en waar het synodebesluit van 2001 het oog op had, hebben nu hun plaats ingenomen in de nieuwe gefuseerde kerk. En dat is een kerk, die een in vele opzichten andere grondslag heeft; een grondslag die niet meer exclusief gereformeerd is, maar terecht pluraal genoemd moet worden.

Is daarmee het besluit van 2001 dat praktisch al erg moeilijk uit te voeren was, nu niet helemaal onuitvoerbaar geworden? Zijn er nog wel gemeenten, die de gereformeerde belijdenis onderschrijven? Ik bedoel: exclusief onderschrijven? Ben je via het lidmaatschap in de PKN niet automatisch op de plurale grondslag komen te staan? Ja, ik weet dat men hier in de hervormd-gereformeerde kringen binnen de PKN anders over denkt. Er zijn gemeenten die het zogeheten Convenant hebben aangenomen en daarmee hebben uitgesproken dat zij alleen de gereformeerde belijdenis onderschrijven. Maar hebben ze gelijk als ze denken dat ze daarmee geen verantwoordelijkheid meer hebben voor de rest van de grondslag van de kerk waar zij deel van uitmaken?

Als onze synode zou besluiten in de lijn van het besluit van 2001 te blijven en dit wil blijven toepassen ook op hervormd-gereformeerde kerken binnen de PKN dan kan dat alleen als diezelfde synode een positieve uitspraak doet over het Convenant. Of moet de conclusie onderschreven

worden dat met het fusiebesluit ook zij, die uit de kringen van de Gereformeerde Bond binnen de PKN 'zijn meegenomen' (zoals ze dat zelfs het liefst noemen) daarmee afscheid genomen hebben van de kerken der Afscheiding en gekozen hebben voor de pluraliteit inclusief de vrijzinnigheid? Dat is een harde conclusie, inderdaad. Maar uit een van deze twee moet wel een keus gemaakt worden. En zo blijkt dat wat er op 12 december 2003 in Utrecht is gebeurd, betekenis heeft voor andere kerken ook. Geen kerk kan ontkomen aan een inhoudelijke beoordeling van dat besluit, noch aan een beoordeling van het Convenant.

Ik kan dan ook geen andere conclusie trekken dan deze, dat het besluit van 2001 in deze materie nu niet meer uitvoerbaar is. Zeker niet als de Gereformeerde Bond zou eisen, dat contact met haar zou moeten inhouden dat er geen enkel contact mag zijn met de inmiddels zelfstandige Hersteld Hervormd Kerk. En gelet op de onverdraagzaamheid in de richting van die kerk kon wel eens verwacht moeten worden dat de Geref. Bond zo'n eis zal stellen.

Blijft nog één kerk over. De kerk, waar de besluiten van 2001 niet van repen, omdat die er toen nog niet was, maar die zich nu wel presenteert.

Hersteld Hervormde Kerk

Hoe men het ook wendt of keert, deze Hersteld Hervormde Kerk (HHK) staat op een gereformeerde grondslag. Dezelfde grondslag waar ook onze kerken op staan. Treden deze kerken daardoor niet helemaal in de plaats van de kerken die in het besluit van 2001 zijn bedoeld? Moet dan ook niet in deze richting gedacht worden en zou de synode er dan ook niet verstandig aan doen haar besluit van 2001 nader te preciseren door de Herstelde Hervormde Kerk nu ook maar concreet te noemen? Zelfs als men toch ook nog de lijn naar de hervormd-gereformeerden in de PKN wil open houden, dan zouden daarnaast met zeker zoveel recht ook de gemeenten van HHK in het zoeken naar contact, tot en met kerkelijk samenleven, moeten worden betrokken. Mij dunkt dat deze ontwikkeling voor de hand ligt. Contacten met andere kerken hebben soms al jarenlang een uiterst moeizaam verloop en bereikten tot nog toe weinig.

Misschien is er langs deze weg naar de HHK eindelijk iets te verwachten dat op den duur resultaat zou mogen opleveren, onder de zegenende hand van de Heere. Natuurlijk heeft de HHK tijd nodig om intern orde op zaken te stellen en de dingen te laten uitkristalliseren. Daarom alleen al moet haast vermeden worden. Maar laat wel de hand in die richting uitgestoken worden. De synode zal zoiets niet kunnen besluiten op grond van voorstellen dienaangaande van de deputaten.

Deputaten hebben niet eens gelegenheid gehad om zich daar op te bezinnen, omdat de HHK zich pas na 1 mei begon te manifesteren. Maar op een synode kunnen ook initiatief-voor-

stellen gedaan worden, die samenhangen met de ontwikkelingen die plaats vonden nadat deputaten hun voorstellen hebben geformuleerd.

De synode zal nog heel wat te doen hebben wil zij in de genoemde zaken tot besluiten kunnen komen die voor God en met het oog op het welzijn van onze eigen kerken verantwoord zijn. We wensen haar wijsheid van Boven toe. Moge de Heere de weg wijzen. In de kerkelijke verhoudingen is wel gebleken, dat menselijke inspanning niet zoveel resultaten bereikt. Maar wat zou er niet kunnen gebeuren als de Heere Zelf aan het werk ging en in ons land bijeen bracht wat bijeen hoort?

P. den Butter

TROUW AAN ISRAËL (5)

De geschiedenis van het chiliasme

Wat is chiliasme

Ds. C.J. Meeuse schrijft over het chiliasme in het boek "Trouw aan Israël op de blz. 173-205. We willen in dit artikel een begin maken met u het voornaamste daaruit door te geven. Wie nadenkt over de toekomstverwachting voor Gods kerk en over de bekering van velen uit het Joodse volk kan niet om het chiliasme heen. Wat is chiliasme eigenlijk? Wat dienen we eronder te verstaan? Het woord komt van een Grieks woord dat 'duizend' betekent. In Openbaring 20:1-7 wordt beschreven hoe de duivel 1000 jaren wordt gebonden. Openbaring 20:1-7 is een moeilijk Schriftgedeelte. Chiliasten verwachten een toekomstig vrede van 1000 jaren waarin de duivel zijn macht ontnomen is. Christus zal lichamelijk op aarde verschijnen voor de oordeelsdag. Er wordt een bijzondere opstanding der martelaren verwacht, met de bekering van het Joodse volk, waarbij Christus Zijn troon zal vestigen in Jeruzalem. Op blz. 176 geeft Meeuse de volgende omschrijving van chiliasme:

het op grond van een letterlijke verklaring van Openbaring 20 verwachten van een omwenteling naar anderzootige bedeling van Gods genadeverbond in de toekomst; de gedachte dat men in een slotperiode leeft die plotseling zal overgaan in een 'duizendjarig rijk'; een sterke voorkeur voor een letterlijke verklaring van schriftplaatsen die betrek-

king hebben op de toekomst, met een realistische verklaring van apocalyptische gedeelten; het Joodse volk beschouwen in een geheel eigen verbandsrelatie met God, wezenlijk onderscheiden van het genadeverbond voor de kerk; de overheersende plaats, die deze toekomstverwachting in leer en leven inneemt.

Joodse wortels

In de zogenaamde apocriefe boeken vinden we een duidelijk voorbeeld in het 'Vierde Boek van Ezra' hoofdstuk 7 vanaf vers 26: 'Zie, de tijd zal zijn, en het zal geschieden, dat de tekenen die ik u voorspeld heb, zullen komen: de Bruid zal verschijnen, en zij zal openbaarlijk vertoond worden, die nu met aarde overtogen is. En een iegelijk, die van de voorgezegde kwaden bevrijd is, zal mijne wonderen zien. Want mijn zoon Jezus zal geopenbaard worden met degenen die bij hem zijn; en die overgebleven zijn, zullen zich vervreelijken in vierhonderd jaren. En na die jaren zal mijn zoon Christus sterven, en alle mensen die adem hebben. En de wereld zal verkeerd worden in het oude stilzwijgen, zeven dagen lang, gelijk in de voorgaande oordelen, also dat niemand zal overgelaten worden. En het zal na zeven dagen geschieden, dat de wereld die nog niet waakt, zal opgewekt worden, en wat verdorven is, zal sterven. En de aarde zal wedergeven die in haar slapen, en het stof degenen die daarin met stilte wonen, en de vertrekkameren zullen de zielen wedergeven, die haar bevolen zijn. En

de Allerhoogste zal geopenbaard worden, op de rechterstoel.' Ook in Baruch lezen wij dat de Messias de Behemoth en Leviathan nog zal overmeesteren; daarna zal Hij vierhonderd jaar met de rechtvaardigen in Kanāan regeren. Ook in de oude Joodse theologie komen we chiliastische trekken tegen. Ook in het Oude Testament zijn er gedeelten die betrekking hebben op de toekomst van Gods Kerk. Er valt te denken aan het tweede gedeelte van het boek Daniël en gedeelten van Jesaja en Zacharia. Er zijn profetieën die spreken over een toekomstig Messiaans rijk. We lezen bovenaan blz. 179 "Chiliasten in later tijd hebben ook de neiging om alle profetieën letterlijk te verklaren voor een toekomstige geheel andersoortige bedeling. Dikwijls tonen ze weinig waarde te hechten aan een eerste vervulling bij de terugkeer uit ballingschap en nog minder aan de geestelijke vervulling in het geestelijk Koninkrijk van Christus over Zijn Kerk. Ze stemmen overeen met de vleselijke verwachting van die Joden, die een aards Messiaans koninkrijk verwachten.

De eerste eeuwen

De oude kerk, met name de christenen uit de Joden in die kerk, is beïnvloed door de Joodse verwachting van een komend Messiaans vrede-rijk. Vervolgelingen droegen hieraan bij. Cerinthus, een tijdgenoot van Johannes, schreef over een duizendjarig rijk bestaande uit een vrolijk leven, heerlijk eten en drinken en allerlei zingenot. Justinus Martyr, die leefde van omstreeks 100 tot 165 na Christus, en die de marteldood stierf, leerde dat de gelovigen na hun opstanding duizend jaar in een versierd en uitgebreid Jeruzalem zouden wonen. In de oude kerk zijn duidelijke elementen te vinden van het chilasme bij verschillende schrijvers die aangeduid worden met de naam 'Apostolische Vaders', dat zijn kerkvaders die de apostelen nog gekend hebben. Ook in de tijd van de 'Apologeten', de verdedigers van het christendom, was er sprake van chilasme. Zo verwachtte ook Tertullianus (omstreeks 155-223 na Christus) een aards vrede-rijk, waarin Jeruzalem het middelpunt zou zijn, waar de opgestane rechtvaardigen met Christus zouden heersen.

Wegebbend chilasme

Het chilasme was in de oude kerk geen overheersend gevoel. Meerdere Apostolische Vaders had-

den geen chiliastische opvattingen. Ze schreven wel over het komende Koninkrijk van Christus, maar zonder chiliastische gedachten te verwoorden. Polycarpus bijvoorbeeld geeft in zijn brief aan de gemeente van Filippi geen blijk van chilasme. Ook de Apologeten waren niet allen chiliast. Doordat het chilasme soms met andere dwalingen gepaard ging, heeft de kerk deze opvatting veroordeeld en bestreden. Een man als Origenes heeft zich sterk tegen het chilasme verzet. Hij noemt chiliastische voorstellingen 'dwaze fabelen, zotte verzinsels, slechte dogmata.' Naarmate de kerk uit de heidenen loskomt van het Joodse volk, wil men ook niet meer Joodse chiliastische denkbeelden aanhangen. Ook het ophouden van de vervolgingen heeft bijgedragen aan het wegebben van chiliastische gevoelens. Keizer Constantijn de Grote was de eerst christenkeizer en onder keizer Theodosius werd de christelijke kerk staatskerk. Hiëronymus, een bekend kerkvader (330-420), nam persoonlijk duidelijk afstand van het chiliastische denken. Hij wilde dit denken evenwel

niet veroordelen omdat verschillende kerkvaders en martelaren deze gedachten hadden gekoesterd.

Augustinus

Na de val van Rome in 412 schreef Augustinus dat het Koninkrijk Gods uiteindelijk zal triomferen over alle aardse rijken. We vinden bij hem geen sporen van chilasme. Hij leert zelfs geen terugkeer van de Joden naar het land der vaders. De binding van de duivel moet niet letterlijk opgevat worden, maar hieronder dient men te verstaan dat hem de macht ontnomen is om de uitverkorenen te misleiden. De regering van de heiligen met Christus is begonnen bij de eerste komst van Christus. Augustinus verstaat de profetieën over Israël geestelijk, het ware Israël is het volk Gods uit alle eeuwen en alle volken. Er zullen wel veel Joden worden toegebracht tot het heil in Christus. Augustinus denkt niet aan een letterlijke vervulling van de profetieën, maar aan een geestelijke vervulling. De latere Abraham Kuyper beroept zich op Augustinus.

A. van Heteren

VOOR WIE ZIJN GODS BELOFTEN (8)

De vraag die in deze serie artikelen telkens gesteld wordt, luidt: "Voor wie zijn Gods beloften?" De vorige keer hebben we deze vraag als volgt toegespitst: aan wie mogen ze worden gepredikt, die beloften van de Heere?, aan welk adres wil de Heere ze verkondigd hebben? Het antwoord op die vraag hebben we gevonden toen we nadachten over de betekenis en de reikwijdte van de priesterlijke zegen volgens Numeri 6. Die drievoudige zegen behelst een drievoudige belofte, zegt Matthew Henry terecht. Wie mochten die zegening ontvangen? Op wie moest de priester ze leggen? De Heere heeft het via Mozes duidelijk gemaakt aan Aäron en zijn zonen. Het is voor geen twee-erlei uitleg vatbaar: "Alzo zult gijlieden de kinderen Israëls zegenen..." Wie ontvingen dus de zegening uit het heiligdom? Aan wie werd de belofte van Goddelijke bewaring, genade en vrede gepredikt? Aan de kinderen Israëls, onbepaald.

de koperen slang

Dit bijbelse voorbeeld is met vele andere aan te vullen, als het er om gaat tot wie Gods beloften van gena-

de en zaligheid gericht worden. Neem nu bijvoorbeeld die bekende geschiedenis van de koperen slang. De achtergrond ervan is bekend. Het volk in de woestijn is in opstand tegen de Heere. Ze spreken tegen God en tegen Mozes. "Waarom hebt Gij ons doen optrekken uit Egypte? Is het opdat wij zouden sterven in de woestijn? Hier is geen brood, ook geen water. Onze ziel walgt van dit zeer lichte brood!" Ze versmaden de zegeningen van de Heere en ze hebben geen vertrouwen in Zijn wijze leiding. En dan gebeurt het: dan laat de Heere vurige slangen komen. Die bijten er velen van het volk. Het wordt een ware plaag. Velen sterven. Dan ziet het volk wat het gedaan heeft. Ze roepen tot Mozes en ze schreeuwen of hij voor hen bidden wil om verlossing. Mozes doet het. En de Heere laat Zich verbidden. Op Zijn bevel maakt Mozes een vurige slang van koper. Hij moet hem hoog oprichten. We lezen in Numeri 21: *En Mozes maakte een koperen slang en stelde ze op een stang. En het geschiedde als een slang iemand beet, zo zag hij de koperen slang aan en hij bleef levend.* De Heere had alle reden om nu een

eind aan het bestaan van dit halsstar-rige volk te maken. Nu was de maat toch wel vol... Maar de Heere gedacht opnieuw in de toorn aan Zijn ontfermen. Hij schonk een middel tot genezing en behoud: de koperen slang. Die opgerichte slang was een prediking van Gods genade. Mozes heeft hem opgericht. Maar ongetwijfeld heeft hij meer gedaan. Hij heeft hem aan dat verloren volk aangewezen en aangeprezen. "Zie op de slang en u zult leven! Want dat is de enige weg tot behoud!" Aan wie was die slang gegeven tot behoud? Aan het hele gebeten en ten dode gedoemde volk. Zonder enige uitzondering. Aan dat hele opstandige en zojuist nog murmurerende volk. Er was genezing voorhanden. Voor wie zag op de slang.

In Zijn gesprek met Nicodemus trekt de Heere Jezus vanuit deze geschiedenis de lijn naar Zichzelf. "Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alto moet de Zoon des mensen verhoogd worden. Opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe."

Het geneesmiddel voor zondaren is de gekruisigde Christus. Door Zijn kruis en bloedstorting is er heil voorhanden voor verloren zondaren. De prediking van de zaligheid mag aan ieder gebracht worden. De belofte van het behoud in Zijn bloed is beschikbaar, voor wie dan ook! "Er is een gekruisigde Christus voor u!" (Thomas Boston). Er is zaligheid bij God voorhanden voor zondaren! Mag ik in dit verband onze Dordtse Leerregels nog eens citeren: "*Welke belofte aan alle volken en mensen, tot welke God naar Zijn welbehagen Zijn Evangelie zendt, zonder onderscheid moet verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekering en geloof.*"

Nergens heb ik ooit een helderder uiteenzetting over dit onderwerp gelezen dan bij de zogenaamde Marrowmen. Daarmee bedoelen we de predikanten Ralph en Ebenezer Erskine, Thomas Boston en anderen die zich in 1719 moesten verantwoorden voor een synodale commissie van de Schotse kerk. Zij predikten Gods beloften vrij en algemeen. En dat stuitte in die 'verlichte' dagen op allerlei weerstand. Ze leerden dat, hoewel de verwerving van de zaligheid en ook de daadwerkelijke toepassing alleen de uitverkorenen geldt,

het aanbod van Gods genade komt tot allerlei mensen. De aanduiding 'aanbod' is bij hen overigens hetzelfde als 'belofte'. Daar maken zij geen onderscheid tussen. En terecht! Zelfs spreken zij van het 'geven' of 'schenken' van Christus in de prediking. En daartoe beroepen zij zich op de Heilige Schrift. Ze verwijzen in dat verband naar Johannes 3 (en nu citeer ik) "*waar wij door het 'geven van Christus' verstaan een geven van Hem in de wereld aan allen, om Hem aan te nemen en in Hem te geloven. (...) De koperen slang was gegeven en opgericht als een algemeen goed voor het gehele Israëlitische leger, dat door de vurige slangen gebeten was. Als zij daar op zagen, zouden zij niet sterven maar leven. Zo ook hier. Christus is gegeven aan een verloren wereld in het woord dat een ieder, die in Hem gelooft, niet zou verderven, enz. En in dit opzicht houden wij Christus voor een algemene Zaligmaker en Zijn zaligheid voor een algemene zaligheid. Het is een goede boodschap van grote blijdschap aan alle volken, dat ons (en niet de gevallen engelen) deze Zoon is gegeven...*"

belofteprediking

Evangelieprediking is belofteprediking! En belofteprediking is eenzijdige en vrije, onbepaalde Evangeliebediening. Ik beweer niet dat de gehele prediking opgaat in de prediking van Gods beloften. Daar is nog wel meer van te zeggen. Maar toch houd ik staande: Evangelieprediking is belofteprediking! En Evangelieprediking veronderstelt geen enkele voorafgaande kwaliteit in de mens. Daarom moet de belofteprediking in die zin wel onvoorwaardelijke prediking zijn. Prediking aan wie dan ook! Zodat de meest gezonken en meest ellendige zondaar er niet te zondig en te verloren voor is. Als de Heere, al is het maar één enkele geringe voorwaarde stelde, die u of ik vanuit onze eigen mogelijkheden moest vervullen, voorafgaande aan Zijn beloften, dan zou niet één zondaar zalig worden. Dan was het een totaal verloren zaak. Daarom is het waar: aan Gods belofte gaat geen enkele 'waardige' of verdienstelijke gestalte vooraf, dan alleen onze vleselijke en vreselijke wanstaltigheid.

Mag ik in dit verband nog een stukje van de Erskines c.s. citeren? Ik neem het uit een oud boekje (E. Kuyk, *Wet en Evangelie*, 1948). Ze verwijzen

naar Joh. 6:32, "*waar Christus tot een gemengde schare een vergelijking van Zichzelf maakt met het manna dat rond Israëls tenten viel in de woestijn, als Hij zegt: "Mijn Vader gééft u het ware brood uit de hemel." Gelijk het enkele regenen van het manna rond het leger genoemd wordt een 'geven' daarvan, voordat het was verzameld of genuttigd, zo wordt de eigenlijke openbaring en aanbieding van Christus genoemd een 'geven' van Hem, alvorens Hij wordt aangenomen en in Hem wordt geloofd. (...) Degenen aan wie dit aanbod wordt gedaan, zijn niet de uitverkorenen, maar is het verloren menselijke geslacht."*

U merkt hoe ruim en onbevangen deze predikers het Evangelie verkondigden. Dat had twee oorzaken. De eerste was dat ze overtuigd waren van de totale verdorvenheid van de mens. Ze hadden van de mens, inclusief de vrome en godsdienstige mens, geen enkele verwachting in geestelijk opzicht. In hun prediking sneden ze dan ook radicaal alles af wat in de mens als heimelijke of minder heimelijke grond voor de zaligheid zou mogen gelden. Er is geen weg van beneden naar boven. Al die pogingen lopen dood. En moeten ook doodlopen. Want – en dat is tegelijkertijd de tweede oorzaak – de zaligheid is in geen ander dan in Gods enige, geliefde Zoon. Er is ook onder de hemel geen andere Naam die onder de mensen gegeven is door welke wij moeten zalig worden dan alleen de gezegende Naam van de Heere Jezus Christus. Er is zaligheid geopenbaard in Hem en in Hem alleen!

De genoemde Schotse predikers en vele anderen predikten de zaligheid in Christus alleen. Met het oog daarop waren zij predikers van de Evangeliebelofte. Ze beoogden daarmee dat hun hoorders de dood zouden gaan schrijven op alles buiten Hem. Opdat ze gewillig zouden worden om slechts door genade zalig te worden. Zodat ze zich door een waachtig geloof aan Christus en aan Zijn beloftewoord zouden toebetrouwen en opdat ze in de gemeenschap van dat geloof met Hem zouden worden verenigd tot zaligheid.

een Hollandse getuige

Een vrije en onbevangen prediking van Gods beloften mag niet als onschriftuurlijk worden afgewezen. Integendeel. Ook onze eigen oude

schrijvers waren die mening toege-
daan. Als Hollandse getuige hiervan
geef ik tot slot enkele woorden van
onze 'eigen' Jacobus Koelman door.
Ik ontleen ze aan zijn boekje (een
juweel!) 'De natuur en de gronden
van het geloof'. Hoofdstuk III bevat
twintig waarschuwendende aanwijzin-
gen. Daarin is onder meer het volgen-
de te lezen:

*"Wacht u ervoor om te denken, zelfs
om enig vermoeden in uw hart te
koesteren, dat Christus niet aan allen
aangeboden wordt, maar alleen aan
degenen die zulk een diep inzicht in
en gevoel hebben van hun gebrek,
wat alleen aan de begenadigden door
Gods Geest gegeven wordt. Christus
wordt aan allen, die het Evangelie
horen, vrij aangeboden. Heeft hij
maar een wil, hij zij dan wie hij zij, hij
zal aangenomen en verwelkomd
worden. Het is waar dat er niemand is
die Christus aanneemt en omhelst,
zoals het Evangelie hem voorstelt, of
hij heeft een waar geestelijk gezicht*

*en enigmatische een waarachtig
gevoel, dat hij Christus mist en dat
Hij hem volstrekt nodig heeft. De
Geest van God werkt dat geestelijk
gezicht in de ziel door de aanbieding
van Jezus Christus. Het is echter
onwaar dat Christus alleen aanbe-
oden wordt aan degenen die zulk een
gezicht en gevoel vooraf hebben. Het
is het werk en het ambt van Christus
om de ogen van de blinden te openen
en hun het gezicht te geven. Daarom
worden degenen die dat licht missen
tot Christus genodigd. (...)*

*De aanbieding van Christus en van
alle beloften en zegeningen in Hem
geschiedt zowel aan degenen die niet
verbroken van hart zijn, als aan dege-
nen die het meest verbroken en ver-
slagen van geest zijn. Niemand zal
Christus aannemen als hij zijn ellende
niet ter harte neemt. Toch is het te
allen tijde ieders plicht om Hem aan
te nemen en tot Hem uit te gaan."*

J.M.J. Kieviet

DE GEZONDE LEER

Paulus heeft het in zijn apostolische
brieven aan Timotheus en Titus vaak
over de zogenaamde 'gezonde leer'.
Aan Titus schrijft hij dat hij moet
spreken 'hetgeen der gezonde leer
betaamt', Titus 2:1. In 1 Tim. 6:3
spreekt Paulus van 'de gezonde
woorden van de Heere Jezus
Christus'. En wie kent niet het beken-
de woord uit 2 Tim. 4 dat er een tijd
zal komen wanneer zij 'de gezonde
leer niet zullen verdragen'.

Zoals bijvoorbeeld fruit gezond is voor
een mens, zo is ook de leer overeen-
komstig het Woord van God gezond
voor ons. Het gaat in de uitdrukking
'gezonde leer' dus om het gunstige,
gezegende effect van de leer op het
hart van een mens. Van een valse,
ongezonde leer, gaat een negatieve
werking uit. Zoals fruit gezond is, zo is
roken bijvoorbeeld ongezond.

Het griekse woord voor gezond is ons
woord hygienisch, dat kennen we
wel.

Wat is nu die gezonde leer, waar de
apostel het over heeft. Dat is niets
anders dan hetgeen Gods Woord ons
leert. Onze vaders hebben de gena-
de en het licht van de Heilige Geest
ontvangen om de bijbelse leer uit te
drukken in de 3 ons bekende belijde-
nissgeschriften, de Heidelbergse Cate-
chismus, de Nederlandse Geloofs-

belijdenis en de Dordtse Leerregels.

Al veel eerder drukte Gods kerk zich
duidelijk uit als het om de 'gezonde
leer' ging, denk aan de Twaalf
Artikelen, Nicea en Athanasius.

De belijdenisgeschriften drukken 'de
gezonde leer' zo duidelijk uit, dat
allen die van een remonstrantse geest
zijn, er niets van willen hebben. Men
zegt soms, heel vroom lijkend, dat we
het bij de Bijbel alleen moeten hou-
den. Natuurlijk mogen we Schrift en
Belijdenis niet op ene lijn stellen. Maar
nog nooit is er iemand geweest die
overtuigend heeft kunnen aantonen
dat iets in de drie formulieren van
enigheid niet correspondeert met
Gods Woord.

Als op vele plaatsen – en dat is ook
het geval binnen onze eigen kerken –
de catechismus terzijde wordt gesteld
en niet of nauwelijks wordt bepreekt
in onze erediensten, zit daar een
bedenklijk luchtje aan. Als het onver-
vangbare Avondmaalsformulier toch
vervangen wordt, zit daar eveneens
een luchtje aan! Als de Psalmen het
veld moeten ruimen voor liederen en
gezangen, het klopt niet! Als de ene
bijbelvertaling na de andere op de
markt wordt gebracht, is dat een veeg
teken. Pas las ik van iemand die na
zijn bekering God terstond ging vra-
gen om een nieuwe bijbelvertaling.

Dan vraag ik me af wat voor bekering
dat dan is geweest!

Paulus geeft in de apostolische brie-
ven zelf ook een korte inhoud van de
gezonde leer. Denk aan de bekende
woorden uit 1 Tim. 1: 'Dit is een
getrouw woord en alle aanneming
waardig, dat Christus Jezus in de
wereld gekomen is om de zondaren
zalig te maken, van welke ik de voor-
naamste ben'. Denk aan hetgeen hij
schrijft aan Titus: 'Want de zaligma-
kende genade Gods is verschenen aan
alle mensen', hfdst. 2:11.

De gezonde leer heeft Gods reddend
handelen in een verloren mensenwe-
reld tot inhoud. Verlossing onderstelt
ellende. Maar hoe groot die nood,
schuld en ellende ook is, God weet
daar uit te redden en het leven van
zondaren te vernieuwen, zodat er een
leven in Zijn dienst komt. De apostoli-
sche brieven geven duidelijk velerlei
praktische wenken ten aanzien van
het christelijke leven. Leer en leven
corresponderen op zo'n manier met
elkaar. Waar we een verschil tussen
leer en leven moeten constateren,
moet vast gesteld worden dat men de
leer niet werkelijk lief heeft gekregen.
Daar is het slechts een hoofdzaak en
niet ook nog eens, en daar komt het
op aan, een hartezaak!

Wordt de gezonde leer van alle kan-
sels gepredikt? In Paulus' dagen niet.
In onze dagen evenmin. Er zijn altijd al
valse profeten geweest. Zijn ze
gewoonlijk zelfs niet in de meerder-
heid? Ze doen water bij de zuivere
wijn van de gezonde leer. De leer naar
Gods Woord is zo gezond, dat er niets
aan toegevoegd hoeft te worden. En
er iets afdoen is ook een schending
van de gezonde leer. We kunnen
makkelijk over andere kerken praten,
maar hoe staat het bij ons? Moet niet
elke evangeliedienaar zich voortdu-
rend onderzoeken of hij de gezonde
leer wel predikt? Ook zijn hart is
immers arglistig? Er is voor allen die
de gezonde leer lief hebben gekregen
grote reden tot verontrusting als we
de prediking binnen eigen kerken
moeten beoordelen. Enige tijd gele-
den heb ik al iets geschreven over het
feit dat het geloof zo gemakkelijk ver-
ondersteld wordt. Wordt er in ons
kerken overal nog onderscheidend
gepreekt? In onze eigen kerken is er
vroeger, bij alle accentsverschillen (die
er waren, zijn en blijven zullen), nooit
eenzijdig gepreekt. Lees de oude pre-
ken er maar op na. Er was geen lijde-

lijkheid en er was geen activisme. Maar hoe is dat vandaag? Is het door ons altijd verafschuwde remonstrantisme niet binnengeslopen? We zijn allemaal gelovigen, we gaan allemaal aan het Avondmaal (je krijgt huisbezoek als je niet aangaat) en we gaan allemaal naar de hemel. Maar de gezonde woorden van de Heiland luiden: Gijlieden moet wederom geboren worden! Een vakantieganger, die onze kerkdienst had bezocht, belde later verwonderd op. Dominee, u preekt, alsof er in uw gemeente ook nog onbekeerde mensen zijn! En wat te denken van die ouderling op de classis, die bij een gesprek stellig beweerde dat alle afgevaardigde toch kinderen van God waren! En wat denkt u van die kerkenraden die voorgangers op de vingers tikken als ze 'te persoonlijk' zijn geweest?

De gezonde leer van de drie stukken, van Gods machtig heilswerk in de historie, maar ook door het toepassend werk van de Heilige Geest in mijn hart, heeft altijd al zijn vijanden gehad. Het komt ook voor dat sommige zaken van Gods Woord niet worden ontkend, maar verzwegen. Ook dat is gevaarlijk. Maar Paulus zegt wel dat de onverdraagzaamheid zal toenemen en dat er achter leraars van eigen smaak zal worden aangelopen. Die zijn overal te vinden. Wat hebben we in deze verwarde tijden toch nodig datzelfde licht van de Heilige Geest, dat onze vaders heeft verlicht. Wie door die Geest, ook in onze moderne tijd, wordt geleid, wordt echt geen zestiende-eeuwse burger, maar wel een burger van het Koninkrijk Gods, waar de eeuwen door het ene, ware geloof is beoefend. Dat ook onze jeugd en kinderen toch heden en morgen nog een plaats zullen mogen vinden, waar de Waarheid wordt gebracht. Ook zij moeten het leren dat ze bekeerd moeten worden. En dat ze door Gods genade ook bekeerd kunnen worden. Ook zij moeten de onveranderlijke heilgeheimen van 'de gezonde leer' leren kennen.

Keren we tot onszelf in. Hebben we persoonlijk die gezonde leer lief gekregen? Dat is het Evangelie van Gods vrije genade, en van het vrije Godswerk door Woord en Geest, waardoor de zondaar op het diepst wordt vernederd, maar God Drie-enig in al Zijn heerlijke deugden op het allerhoogst wordt verheerlijkt! Zijn wij

aan onze zonde en schuld ontdekt? Is er bij ons een roepen om ontferming geboren? Leerden wij door het geloof de toevlucht te nemen tot de Heere Jezus, Die ons hart en leven vernieuwt? Dan kunnen we geen hypocriet meer zijn, geen dubbelleven leiden. Dan kunnen we niet meer met alles meedoen. We hebben vandaag de dag 'christenen' die onbekommerd meedoen met de wereld, bijvoorbeeld in kledij en mediagebruik. Maar die kwaad worden als men hen niet als gelovige ziet.

ZOVLEN... ZIJN GODS KINDEREN

"Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods". Rom 8:14

"Een vraag is brandend mij te weten, Een vraag die voor mij alles is: Mag ik met recht een kind des Heeren heten, Ben ik een kind van God, of ach, heb ik het mis en ben ik het niet?"

Mogelijk zit u ook wel eens met die vraag. Misschien is dat ook uw of jouw grote levensvraag geworden. U gaat 's zondags naar de kerk, u hebt uw hele leven al onder Gods Woord geleefd en u weet het allemaal zo goed. Maar nu de grote vraag: ben ik nu eigenlijk persoonlijk ook al een kind van God? Immers, u voelt dat het daar toch ook voor u persoonlijk op aankomt en met een misschientje durft u het toch ook niet te wagen. U zou het zo graag zeker weten! Ja toch? Welnu luister dan ook maar eens goed naar het woord van deze tekst. Immers hoevelen en wie zijn er nu eigenlijk kinderen Gods? Gods Woord zegt het hier duidelijk. "Zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods". Zovelen. Dat sluit in en dat sluit uit. Zovelen! Dat wil zeggen: die allemaal maar die ook alleen! Niet een minder en ook niet een meer. Zovelen als er door die Geest geleid worden. U voelt: dat is dus het criterium waar het om draait. Daar komt het ten diepste op aan: of we geleid worden door de Geest Gods! Door die Heilige Pinkstergeest Die daar eens ook in Jeruzalem is uitgestort. Zo geleid dat die Geest in ons leven dus werkelijk ook leiding heeft gekregen! Die Geest Die dode zondaren levend maakt. Die ontdekt heeft en ontgrondt. Die overtuigt van zonde, gerechtigheid en

O, als er een kloof zit tussen leer en leven! Want de andere kant is dat we zo rechtzinnig en 'voor de waarheid' kunnen zijn, zelfs precies weten te vertellen 'hoe God een mens bekeert', maar toch ten diepste nog vijanden zijn van vrije genade, van de gezonde leer. We moeten persoonlijk het levende Woord kennen, Jezus Christus. Daar komt het op aan. Heb dan geen rust, voordat ook u in waarheid de gezonde leer omhelzen mag!

K. Hoefnagel

oordeel. Die doet wenen over je schuld en zonde en leert smeken om genade. Die plaats maakt voor en heenleidt naar de Heere Jezus Christus om het uit Hem te nemen en aan zondaren te verkondigen en deelachtig te maken. Die die gezegende Christus gaat verheerlijken, bij de aanvang en ook nog hoe langer hoe meer en telkens weer...

Hebt u er kennis aan? Mag u dat in uw eigen leven ook al in waarheid kennen? Die Heilige Geest is ook de Geest van Christus, zodat een ieder die door die Geest geleid wordt het ook hoe langer hoe meer het ook in die gezegende Christus leert zoeken en vinden en ook al meer uit Hem en Zijn borgtochtelijke verzoeningswerk leert leven.

Nog een ding. Die Geest leidt ook door en naar het Woord. Dat Woord is als het ware de Leidraad van de Heilige Geest, waarom een ieder die door die Geest geleid wordt dat Woord ook lief krijgt en ook zo begeert al meer naar het Woord te leren leven. 'Maak in Uw Woord mijn gang en treden vast'. En die gezocht door Uwe Geest gedreven. Dan komt er ook een wandelen naar de Geest en een strijden tegen en breken met het vlees. Het vorige vers zegt: want indien gij naar het vlees leeft zo zult gij sterven, maar indien gij door de Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven. Dan is er ook in je eigen leven de strijd tussen vlees en Geest, tussen die oude mens der zonde en dat nieuwe leven dat uit God is. De Heilige Geest leidt een zondaar ook op de weg der heiligmaking en godzaligheid!

Welnu: worden wij alsozoo door die Geest geleid? Zovelen toch als er door

die Geest geleid worden, die zijn kinderen Gods. Neen, letwel, niet dus zonder meer allen die trouw naar de kerk gaan, gedoopt zijn, belijdenis gedaan hebben en Avondmaal vieren. Neen, maar alleen en ook allen die door die Geest geleid worden. Er staat niet bij hoever ze al door die Geest geleid zijn. zodat je dus bij voorbeeld eerst al zeker moet weten dat je uitverkoren en gerechtvaardigd bent of iets dergelijks. Neen, als het maar echt, als het maar waar is. Al zou het dan nog maar zo in beginsel, al zou het dan nog maar zo klein zijn. een zuigeling is ook al een kind! Als we maar echt door de Geest geleid worden...

Ach en van nature worden we dat toch geen van allen. Dan worden we ten diepste zelfs alleen maar door een andere geest geleid: door de boze geest, door de geest uit de afgrond namelijk, waarom we van nature toch ook geen van allen een kind van God, maar allen zelfs alleen maar een kind van de boze zijn. want jij zijt uit uw vader de duivel. Zegt Jezus zelf ergens. En dat zelfs tegen bondskinderen. Ook ons bondskind mogen zijn verandert daar toch zonder meer en op zichzelf niets aan. Alleen door persoonlijke en waarachtige wedergeboorte worden we echt in zaligmakende zin een kind van God!

En mag dat dan ook u en jou al gelden? Worden wij ook al echt door de Geest geleid? Dan alleen maar ook zeker zijn ook wij toch werkelijk een kind van God. Een kind van God, ja en daar valt hier dan ook de volle nadruk op: zovelen als er door die Geest geleid worden die zijn kinderen Gods. Kinderen, en dus ook geen slaven. Want jij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze, maar jij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door welke wij roepen: Abba Vader. Ja en kinderen zijn ook erfgenamen. Erfgenamen van God en mede erfgenamen van Christus. Al Gods kinderen staan ook in het Testament van de Vader. Kan het nog rijker? Kan het nog heerlijker

"Erenamen al te samen,
Vorstitels zijn maar schijn,
Niets zo heerlijk zo begeerlijk,
Dan een kind van God te zijn.

Bent u ben jij het al? Worden wij al door die Geest geleid?

G. Bouw.

Van een boom zijn niet twee bladeren gelijk. Dit gezegde is ons bekend. Hetzelfde nu kan gezegd worden van mensen. Ze kunnen op elkaar lijken, zelfs heel veel, maar ze zijn niet aan elkaar gelijk. Hierin wordt gezien de macht en de wijsheid van de Heere. Wanneer we de Heilige Schrift lezen, worden we daarop ook gewezen. De knechten van de Heere staan met een eigen karakter, met een eigen stijl en opdracht in het Koninkrijk van de Heere. Zo is het nog. De Heere houdt er geen confectiewerk op na. In de dienst van de Heere zijn geen apen en pauwen. Als naapen er is wordt het wel afgeleerd en de pauwenhouding gaat verdwijnen, wanneer Christus gaat leven als Persoon en in Zijn werk. Het gaat immers niet om de dienaar, maar om de Zender en Zijn opdracht. Prof van der Schuit heeft eens gezegd: een ambtsdrager moet de dienstknechtsgestalte kennen. Hij mag een persoonlijkheid zijn, maar hij is het alleen bij Godes gratie. Het ambt berust niet, gelijk aan een baan of een positie, of een beroep, op eigen wilskeuze, maar op vocatie, examinering en ordinatie.

Onder vocatie wordt verstaan de roeping tot het ambt die zowel subjectief als objectief moet gewaarmerkt zijn. de examinering is het onderzoek naar de kennis en gaven die volgens de Heilige Schrift tot het ambt vereist worden. De ordinatie is wat onze Geloofsbelijdenis zegt in art 31: Zo moet zich dan een iegelijk wachten door onbehoorlijke middelen zich in te dringen maar is schuldig de tijd te verwachten, dat hij van God beroepen wordt opdat hij getuigenis hebbe van zijn roeping om van haar verzekerd en gewis te zijn dat zij van de Heere is.

Het zijn deze onmisbare factoren die altijd door van der Schuit in woord en geschrift zijn gehandhaafd. Hierin stond hij niet alleen. Van der Meiden was beide zaken ook niet vreemd en ook hij gaf er blijk van in woord en geschrift. Wanneer we beide personen in hun optreden, in hun spreken en schrijven vergelijken, dan zien we een verschil. In verschillende opzichten kan dit belicht worden, maar toch is er een eenheid. Eenheid in genadekennis, eenheid in liefde tot de Heere en tot Zijn Woord en tot de kerk,

waarin de Heere hen een plaats gaf. Evenals van der Meiden is van der Schuit in 1882 geboren. Den Haag werd zijn geboorteplaats. Daar vond ook zijn wedergeboorte plaats. Wat de Heere sprak tot Nicodemus kwam bij van der Schuit naar voren. Vandaar dat het woord genade geen klank voor hem was, maar zijn levens- en stervensgrond. Wanneer hij zijn weg overdacht trof hem steeds het wonder van de Heere. Zijn ouders waren liberaal – godsdienstig. Zijn opvoeding was in overeenstemming met de levensbeschouwing van zijn ouders. Maar wat gebeurde er al toen hij nog jong was. Hij kreeg kerkelijke vriendjes. Ds. J. Wisse Czn hield voor kinderen vanaf zeven jaar catechisatie. Zijn vriendjes gingen daar heen en Jan mocht van zijn ouders met hen meegaan. Bij de catechisatie is het niet gebleven. 's Zondags wilde hij ook naar de kerk. Dit alles bleef niet zonder gevolgen. Het zaad van het Woord kwam in het hart van Jan van der Schuit terecht. Bkering en geloof gingen werken. Als jongen van 10 jaar heeft hij gestaan aan de wieg van het voortbestaan van onze kerken. In het boek 'k Zal gedenken, gedenkboek uitgegeven bij het 60-jarig bestaan van de Theologische School in Apeldoorn, heeft van der Schuit het over een jeugdherinnering. In Diligentia aan het Lange Voorhout in Den Haag werd de eerste kerkdienst van de voortgezette Christelijke Gereformeerde Kerk gehouden. Als jongen van 10 jaar was van der Schuit aanwezig. We lezen van hem: nog zie ik ds Wisse staan op het podium op die zondagmorgen 23 juli 1892. Zonder kerkgebouw zonder kerkenraad, zonder inkomen, zonder gemeente, maar niet zonder God. de Heere dacht aan hem. In de aanwezigheid van 750 mensen, werd dit verzegeld. Spontaan, hartelijk zong men na de dienst ds Wisse toe: Dat 's Heeren zegen op u daal'. Diepe indruk had die zondag op van der Schuit gemaakt. Hij kreeg de overtuiging in het ontstane kerkelijke spoor te moeten gaan. De beschuldiging van scheurkerk werd door hem weerlegd. Hij werd overtuigd dat de Chr. Geref. Kerk bestaansrecht had. Die kerk werd zijn kerk. Verschillende malen heb ik hem horen spreken van

mijn kerk. Niet tegen de achtergrond van zijn prestaties, maar vanwege de verbondenheid die hij kende aan Schrift en belijdenis en die beide kenmerkte bij de identiteit van zijn kerk. In 1907 werd van der Schuit predikant te Kampen en in 1914 in Amsterdam. In 1922 werd hij benoemd tot hoogleraar. Van der Schuit zag de leiding van de Heere tot het ambt en tot de leerstoel. Kind en knecht was hij. In woorden werd daar blijk van gegeven. Toen het ging over de drieduizend bekeerlingen op de pinksterdag merkte hij op: drieduizend binnen dat is een groot wonder, maar groter wonder is dat ik er een ben. In de oorlog geldt als opdracht: dood zoveel van uw tegenstanders als ge maar kunt en dan blijft ge overwinnaar. Maar in de geestelijke oorlog geldt niet dood op het veld van eer, want hier krijgt God alleen de eer. Arme zondaren, dat is het volk van ach en mocht en verstand heeft leren

krijgen van wenen. Het klinkt velen van die dusgenaamde gezonde christenen veel te ziekelijk in de oren. Maar onze Gereformeerde Geloofsbelijdenis die de mens nooit streelt karakteriseert bij deze bede elkeen die hier in zijn bedelaarsgestalte voor God verschijnt. Op de laatste synode in 1968 sprak hij afscheidswaarden en besloot met dit getuigenis: als mijn stoel op de volgende synode leeg zal zijn, is die in het Vaderhuis bezet, waar boven staat: uit genade gekocht. Wie dit belijdt, weet zich zondaar tot het einde van het leven. Kan het niet verder brengen dan zondaar, maar begenadigd in Christus, naar Gods welbehagen. Die grondtoon die levenstoon moet er vandaag ook zijn. wanneer dat niet het geval is, kunnen we gelijk zijn aan een schitterende villa maar zonder hecht fundament.

M.C. Tanis

er voor wetsovertreders die zich daarom voor God leerden verootmoedigen toch nog genade en vergeving. Gelukkig wie als een schuldig mens pleiten mag op de beloften van de God van het genadeverbond! Die zal niet beschaamd worden!

Als Jeremia in hoofdstuk 31 spreekt van een nieuw verbond moet inderdaad de vraag beantwoord worden of het daar om een geheel nieuw, ander verbond gaat, dan waarvan we tot nu toe hoorden. Het antwoord is dat de Heere daar opnieuw het verbond vernieuwt. De wet die Hij belooft in het hart te schrijven is dezelfde die op de Sinaï werd gegeven. Ook toen al schreef Hij Zijn wet bij Zijn gunstgenoten in het hart. Het werk Gods in een zondarshart is in alle tijden al hetzelfde geweest. Na de schrikkelijke zonde van Israels afval en daarop volgende ballingschap wil God het verbond weer vernieuwen. Heerlijke dingen spreekt Hij in hoofdstuk 31. Maar het zijn wezenlijk dezelfde beloften als gegeven bij de oprichting van het verbond met Abraham. Heerlijke toezeggingen! Het is nu de grote vraag of we er door genade reeds werkzaam mee werden. Want elke belofte wil ons toch allereerst zeggen dat we hetgeen God belooft *missen*! Hoe nodig moet dat altijd weer in de prediking onderstreept worden. Maar dan ook dit, dat hetgeen wij nu van nature missen, door onze diepe val in Adam, ook weer uit genade ontvangen kan worden! Daar staat God Zelf voor in! Die trouwe Verbondsgod in Christus wordt mijn enige hoop en mijn enige troost. Hoe komen we er achter dat we het telkens weer verzondigen en het leven ons onwaardig maken. Maar op ons noodgeschrei doet God grote wonderen. 'Ik zal nooit herroepen hetgeen Ik eenmaal heb gesproken; hetgeen uit Mijn lippen ging blijft vast en onverbroken'. Welk een verantwoordelijkheid ook! Hoe vreselijk om in onze natuurstaat voort te leven en het bloed van Christus als het ware onrein te achten en te vertreden. Met een gedoopt voorhoofd onverzoend voor God te moeten verschijnen is het ergste wat een menskind overkomen kan. Het rijke genadeverbond laat ons toch duidelijk zien dat we slechts verloren gaan door eigen schuld! Als we Abraham, de Sinaï en Jeremia naast elkaar zetten zien we wel een duidelijke voortgang in de verbondsgeschiedenis. 'Zie, de dagen komen!' Natuurlijk moeten wij daarbij denken

VRAGENRUBRIEK

In Jeremia 31 is sprake van een nieuw verbond. Is dat bedoeld voor Israel of ook voor de heidenen? Is dat al gebeurd of moet dat alles nog komen? Er is ook sprake van dat allen de Heere zullen kennen van de kleinste tot de grootste. Dat wijst zeker wel op een rijke bloeitijd in het geestelijk leven? Moet dat nog komen?

Zo luidt de vraag die ons ter beantwoording is voorgelegd. Het is zeker de moeite waard om deze zaken te overdenken. Ik zal proberen kort, maar wel duidelijk weer te geven hoe we over het nieuwe verbond moeten denken.

God heeft in Zijn goedheid met Abraham en zijn zaad het verbond der genade opgericht. Zo wou Hij met geen volken handelen. Een groot voorrecht is het om in dat verbond begrepen te zijn. Ook een grote verantwoordelijkheid. Teken en zegel van het verbond was de besnijdenis. Nu is dat de heilige doop. De ceremoniën van de oudtestamentische bedeling wezen alle heen naar de Persoon en het werk van de Zaligmaker, Die eens als het Lam Gods Zijn kostbaar bloed zou geven tot een rantsoen voor velen. Dit werd en wordt door de God des Verbonds telkens weer

benadrukt en onderstreept. Wat een voorrecht dat ook wij mogen weten van die ene weg ter ontkoming. Het wordt ons hoorbaar en zichtbaar telkens weer gepredikt.

Het verbond met zijn tekenen en zegelen maakt ons niet zalig. Dat doet de Middelaar van het Verbond, de Heere Jezus. En Hij doet dat door Woord en Geest. Ik ga mijn zonde en schuld zien en het alles reinigend bloed van Christus nodig krijgen. Welk een rijke pleitgrond ontdek ik dan in het onwankelbare beloftewoord van de God des Verbonds!

Het verbond met Abraham Zijn vrind, heeft God bevestigd op de Sinaï. Abraham is tot een groot volk geworden. Het verbondsvolk. Op de heilige berg geeft God Zijn volk de wet der 10 geboden. De nadruk bij deze hernieuwde verbondssluiting valt dan op het onderhouden van Gods geboden. Ik ben de HEERE, uw God. Daarom zult gij naar Mijn stemme horen. Ook het geven van de wet is weer genade. In het leven naar Gods wil ligt immers het leven en wordt Zijn gunst ervaren. Het gaan van eigen wegen eindigt in de dood. Let er op dat de wet nergens gegeven wordt als een weg naar de hemel. Dat is Christus, de Zaligmaker alleen. Maar dan wel als een Zaligmaker Die de ganse wet vervuld heeft! Zo komt God aan Zijn eer en is

aan de komst van de Heere Jezus. Met Hem komt het eeuwige Koninkrijk van God naderbij! En dan niet voor de Jood alleen, maar ook voor de heiden! Denk aan de prediking van Johannes de Doper en van de Heere Jezus Zelf. Let er op dat Hij toen niet gezegd heeft dat met Zijn komst alle bondelingen automatisch in de heerlijke vervulling van de verbondsbeloften zouden delen. Hij heeft altijd de noodzaak van bekeering, wedergeboorte en geloof gepredikt. Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen! Dat Koninkrijk heeft een Deur en die Deur is Christus. Wie door die Deur ingaat zal het eeuwige leven beërven. Die buiten blijft en niet door de enge poort, die tot het leven leidt, zal gaan, zal sterven. Al is hij dan nog wel een bondeling. Een bondeling gaat verloren, niet omdat hij niet uitverkoren was, maar omdat hij niet gewild heeft. Op de erve des verbonds is hem immers dood en leven voorgehouden? Met dubbele slagen zal hij geslagen worden.

Maar gelukkig de mens die, ontdekt aan zijn verlorenheid, de toevlucht leerde nemen tot God in Christus, de belovende God. In Christus zijn al Gods beloften ja en amen. Aan die zondaar worden al die heerlijke toezeggingen daadwerkelijk vervuld. God zal zijn stenen hart wegnemen en hem een vleses hart geven. De wet zal hem ontdekken aan zijn zonde en schuld. De wet zal hem tot Christus drijven. De wet zal hem in zijn hart worden geschreven. Wat de

Borg volmaakt kon zingen: "Ik draag Uw heilige wet, dien Gij de sterveling zet, in het binnenst ingewand", wordt in beginsel ook waarheid in het leven van allen die in Christus zijn. Het gebed wordt "Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Er komt een lust en liefde om niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden Gods te mogen leven. Die kinderen van God herkent u daaraan dat ze veel over zichzelf klagen. Het goede daadwerkelijk te doen, vinden ze niet bij zichzelf. Het kwade te doen, dat wel. Maar o, wat een smart veroorzaakt dat. Ze krijgen Gods genade meer en meer nodig.

De heerlijke tijd van Christus verschijning op aarde, de heerlijke openbaring van Christus in het hart, zal gevolgd worden, niet door een heerlijke tijd hier op aarde, maar door een eeuwige rust die er overblijft voor het volk van God. Hierna. Hier is het strijden. Een tranendal. De dag van de verdrukking. Het volkomene is er *nog niet*. En toch is het er reeds. In de belofte. In beginsel in mijn hart. En God zal geen half werk doen. Straks zullen zij allen Hem volmaakt kennen, de kleinen met de groten. Elk die Hem vreest, hoe klein hij zij, of groot, wordt van dat heil, die weldaan deelgenoot! Dat zal geen bloeitijd zijn, maar een eeuwigheid van vrede en zaligheid. En allen, gebonden in het bundelke der levenden, zullen de Drie-enige Verbondsgod eeuwig toezingen: door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen!

K. Hoefnagel

baarheid. Als hij het heeft over de ellende, gebruikt hij drie woorden: zonde, ongerechtigheid en overtreding (vers 5). In deze drie woorden ligt een opklimming in kennen. Zonde is een algemeen woord, helaas een te algemeen woord; in dat woord ligt nu zo'n oppervlakkig gebruik. We stemmen het allemaal toe. Maar ongerechtigheid is iets anders. Het kan gebruikt worden voor opzettelijke zonden. Dat is heel wat erger. Het derde woord wordt wel gebruikt voor opstand en afval, radicale afval! David diept de schuld uit. Heel anders dan velen in onze tijd, die maar graag over deze dingen heenspringen.

Dan gaat het om belijden, weer in een drieluik. Hij gebruikt de woorden: bekendmaken, niet bedekken en belijdenis doen (vers 5). Hij gaat de Heere precies bekend maken wat hij gedaan heeft, open en eerlijk. Maar hij neemt ook alle bedeksels en camouflages weg, die hij tevoren steeds gebruikte, zoals bijvoorbeeld goedpraten, zich verontschuldigen of de schuld op een ander schuiven.

Daarna gebruikt hij het derde woord: belijdenis doen. Belijden betekent hetzelfde zeggen. Hij is het helemaal met de Heere eens en dat is heel wat. Heeft de Heere ook u dat reeds geleerd? Is er een volledige en algehele overeenstemming gekomen met God en Zijn wet, met Zijn oordeel en met Zijn gerichten?

Het lijkt onze jeugd misschien wat somber en benauwend, als het zo diep moet. Maar bedenk dan dat David ook de genade nu mag gaan uitdiepen. Hij doet dat weer met drie woorden. In vers 1 heeft hij het over de vergeving: vergeven, bedekken (nu echter doet de Heere dat!) en niet toerekenen.

Vergeven is al een heel krachtige zaak. Hoe is het mogelijk dat de Heere vergeeft in die mate, hoeveel het zij. Maar de Heere bedekt het helemaal. Hier wordt de vergeving duidelijker voorgesteld. De zonde wordt door iets bedekt. Door het bloed van Christus. Nu ziet de Heere geen zonde in Jakob. Men zal de zonde zoeken maar deze zal er niet zijn! Want deze is bedekt. Evenals, zegt de Heidelberger, als had ik zelf de gehoorzaamheid van Christus volbracht. Hier komt heel het werk van Christus aan de orde. Hoe nodig is het dat uw schuld u voert tot Hem. Bewuste kennis van de weg der verlossing is zo nuttig. Het gaat niet buiten de Heere Jezus om. Het derde

VERDIEPING

Een duidelijk kenmerk van onze dagen ligt in een algemeen voorkomende oppervlakkigheid. Kennis van Gods Woord en de kerkgeschiedenis is bij velen marginaal en uiterst minimaal aanwezig. Onderlinge verhoudingen vallen ook onder deze kwaal, waardoor we bijvoorbeeld meer spreken over het weer dan over de genade, meer over de mensen dan over de Heere.

De persoonlijke geloofsbeoefening heeft daar ook onder te lijden. We kunnen dit met een beeld verduidelijken. Israël moest bij het veroveren van het beloofde land de vijanden verdrijven. Er lag een ruim land en overvloedige weiden. Maar het volk deed dat niet: als ze maar een paar akkers gevonden hadden, vonden ze

dat wel genoeg en ze lieten de heidense burenen maar blijven. Zo kan men met Gods Woord omgaan; een paar mooie teksten bieden ons dan wel, naar we denken, voldoende troost. Maar er is zoveel meer. De dwaze maagden hadden geen olie in hun lampen, omdat ze te vroeg zeiden: we hebben wel genoeg.....

Is het zo ook niet met ons? David houdt ons echter een andere benadering voor. In Psalm 32 spreekt hij heel grondig over de genade van God. Hij diept de zaken uit. Er ligt diepgang in deze psalm.

Dat blijkt daaruit, dat hij telkens drie woorden gebruikt om zijn gevoelens uit te drukken. Deze psalm verklaart ons duidelijk de noodzaak van de drie stukken: ellende, verlossing en dank-

woord wijst ook naar Hem. De Heere rekent verlorene zondaren de zonde niet toe, maar Hij rekende het Christus, Zijn lieve Zoon, aan. Dan treedt voor uw geestesoog de bange, donkere kruisweg voor het voetlicht. Dan rijst de gestalte van Christus uit de tekst omhoog. Zijn levenssapidroogd' uit van uur tot uur, Zijn beenderen werden echt verouderd. Op Hem was de hand des Heeren zwaar en terneerdrukkend, tot in de hel.

Grondige kennis van uw ellende voert tot grondige kennis van de verlossing. Dat is de les van deze psalm. En wilt u blijdschap? Lees dan eens vers 11, waar sprake is ook weer van driefoudige blijdschap: Verblijdt u, verheugt u en zingt vrolijk. Grote blijdschap. Hier is alles diep. Ook het Goddelijk onderwijs in vers 8, waar we horen spreken van: onderwijzen, leren en raad geven. Het is schandelijk dat onze schuld zo zwaar is. Het is verblijdend en verootmoedigend, dat Gods genade daarop bedacht is. Het was erg dat Petrus Zijn Meester driemaal verloochende; het was verrassend en rijk, dat de Heere daartegenover een driefoudige vraag stelde, waarop bevredigende antwoorden volgden. Veel vergeving leidt tot veel liefde.

Moeten wij zo diep bekend zijn met deze zaken? U hebt maar kruimels daarvan gezien? U en ik, wij kennen ten dele. Het kleinste geldt voor God. En ik hoor hier in Damwoude nog wel eens zeggen, wat Ds. Bokhorst dan tegen de mensen zei: als het maar waar is, kind. Het kleinste is reddend en zaligend. Maar er is meer. Er zijn meer akkers. Er zijn lage en hoge waterwellingen (Jozua 15). Wie echter meent dat hij met weinig wel toe kan en geen begeerte heeft naar meerdere genade, doet zichzelf, maar vooral ook Christus, tekort.

De Catechismus noemt de drie stukken. Niet zo dat ik ellendig ben en dat ik verlost ben, maar: hoe groot mijn zonde en ellende is en hoe ik verlost wordt en hoe ik Gode zal dankbaar zijn. Dat voert tot de hoge toppen van Gods genade en tot een huppelen van zielevreugd. De Heere wil het geven. Hij zal ze groter maken! Hij roept toe dat Zijn volk dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden. Vanuit die overvloed kunnen we u zeggen dat de Heere ook voor u genade heeft, al was u de grootste der zondaren. Niemand wordt uitgesloten. Graaf dieper, mensenkind!

Ds. P. Roos

BRIEVEN AAN OUDERS (37)

In 1 Koningen 3:3a lezen we: 'En Salomo had de HEERE lief, wandelde in de inzettingen van zijn vader David.' Ik vraag u: zijn er ooit schone woorden opgetekend van een zoon? Welk een kostelijk getuigenis is hier aangaande de zoon van David en Bathseba! 't Is een uitspraak noch van de vader noch van de zoon, maar van de Heilige Geest. Die heeft de Bijbelschrijver daartoe geïnspireerd. Alzo dus een hemels getuigenis, en dat spreekt van liefde voor de Heere. Zeker-wedergeboorte, geloof, bekering, rechtvaardiging en heiligmaking – deze zijn alle belangrijk en noodzakelijk. Doch het meest is toch de liefde. Liefde is de kern van de zaak. Zonder dat zijn we een luidende schel, een klinkend metaal gelijk. Dat betekent hol, leeg en holle vaten klinken doorgaans het hardst. Ook in het kerkelijke leven.

Heden ten dage getuigen nogal wat mensen dat ze de Heere liefhebben. Doch de liefde die vrucht is van Gods-eerst-liefhebben openbaart zich heel duidelijk, en wel daarin dat we wandelen in Gods inzettingen.

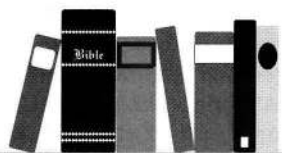
Salomo wandelde in de inzettingen van zijn vader David. Daarin had hij lust en vermaak. Dat is de betekenis van het woord wandelen. Die inzettingen waren zelfs zijn hoogst vermaak. Salomo kon zeggen met Psalm 119:16: 'Ik zal mijzelf vermaken in Uw inzettingen'.

Nu wordt er gesproken van Davids inzettingen. Dat geeft aan de tere verhouding van zoon tot de vader. Die inzettingen van David zijn de inzettingen van de Heere Zelf. In Psalm 18:23 en 24 zegt David: 'Want al Zijn (Gods) rechten waren voor mij en Zijn inzettingen deed ik niet van mij weg'; en in 2 Samuël 22:23 leest u: 'Zijn inzettingen daarvan week ik niet af'. Welnu – Salomo ging in dat spoor, in het spoor van zijn vader David. Davids inzettingen zijn dus Gods inzettingen.

Lieve ouders, wandelt u ook in dat spoor? Zijn de inzettingen van de Heere ook uw vermaak? Weet dat wie niet wandelt in de inzettingen van de Heere Hem niet liefheeft. Uw betuiging dat u de Heere liefheeft, is dan een leugen; en uw kind kan dan nooit zeggen dat het wandelt in uw inzettingen, in de inzettingen van de vader, van moeder.

Dit is duidelijk: de Heilige Geest Die werkte in David, werkt ook in Salomo. De Geest Die Christus zou verwerven door Zijn lijden en sterven inzonderheid aan het kruis op Golgotha. Ouders voor uzelf, en voor uw kind of kinderen – u moogt het verwachten van die Geest. Door die Geest wordt de liefde van God in het hart uitgestort, en door die liefde wandelt u en uw zaad in de inzettingen van de Heere. Dat wordt dan uw hoogste vermaak en ook van uw zaad. Door die Geest wordt het: zo vader, zo zoon. Dit is toch voor zo'n ouder het meest rijke? Dan is er sprake niet slechts van een bloedband, maar ook van een geestelijke band; en die wordt nimmermeer verbroken.

P. van Zonneveld

BOEKBESPREKINGEN

Woorden van puriteinen, 63 blz., € 4,95, Uitgave den Hertog- Houten. Dit boekje biedt een selectie van kernachtige citaten van puriteinen zoals John Bunyan, William Perkins, Thomas Boston en Samuel Rutherford. De fragmenten zijn gegroepeerd rond enkele centrale thema's uit het christelijke geloof: God en mens. Wet, zonde en overtuiging. Evangelie en genade. Geloof en ongeloof. Wedergeboorte en bekering. Woord en gebed.

Lijden en lijdzaamheid. Verleiding en verleiders. Uitverkiezing en volharding. De laatste dingen.

Op blz. 15 wordt iets weergegeven van Edmund Calamy: "'Volgende week', zegt de zondaar, 'zal ik beginnen met ingetogen en matig te zijn, ernstig en vroom.' Maar wat hij in werkelijkheid zegt, is dit: 'Ik ben vastbesloten om deze week in braspertijen en onmatigheid door te brengen, in zinnelijkheid en wereldsgezindheid, of in welke ondeugd ook waarin ik mezelf wentel.' En als we dit vaak doen, en er een gewoonte van maken om onze bekering van tijd tot tijd uit te stellen, dan is dit een ernstig teken dat we helemaal nooit van plan zijn

om tot bekering te komen." We lezen op blz. 26 van Hugo Binning: "Geloven in Christus is eenvoudig dit: hoe ik ook ben (goddeloos, ellendig, onrein, wanhopig), ik ben bereid om Jezus Christus tot mijn Zaligmaker te hebben. Biedt Hij mij geen hulp of hoop, dan heb ik niets anders."

Op blz. 28 lezen we van Andrew Gray: "Zeg niet dat uw wond ongeheelbaar is en uw plaag smartelijk, maar troost uzelf hiermee dat er balsem in Gilead is en een heilmeester aldaar. Hoe ellendig uw toestand ook is, breng hem tot Christus en Hij zal hem genezen. Vertrouw hem toe aan de Advocaat Die nooit een rechtszaak verloren heeft. O, hoeveel ellendige en wanhopig schijnende zaken heeft Christus in de hemel bepleit! Geloof dit, voor het winnen van onze zaak kan Hij argumenten aanvoeren die we zelf nooit hadden kunnen bedenken."

Tenslotte geven we een citaat van Thomas Watson van blz. 39: "Leer de Schrift toe te passen. Beschouw ieder woord als tot u gesproken. Als het Woord dondert tegen de zonde, denk dan: 'God bedoelt mijn zonden.' Als het een plicht benadrukt, denk dan: 'God heeft mij hierin op het oog.' Velen houden de Schrift van zich af, alsof zij alleen hen aanging die leefden in de tijd toen zij werd geschreven. Wilt u echter voordeel van het Woord hebben, pas het dan toe op uzelf. Een medicijn zal geen goed doen, tenzij het wordt ingenomen."

Bernardus Smijtegelt, Alle verstand te boven, 101 blz., € 11,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten.

Dit boekje bevat vijf preken over Filippenzen 4:7 en zijn afkomstig uit het boek "Des Christens heil en cieraat." Dit is een boek van 45 preken over de Filippenzen 4:7 en Colossenzen 1:22.

De kort geleden overleden Jilles Bijl heeft de eerste twee preken in hedendaags Nederlands overgezet. De overzetting van de laatste drie preken is van de hand van Adriaan Bouman. Smijtegelt is geboren op 20 augustus 1665 te Goes. Smijtegelt schrijft over zichzelf dat hij de tijd van zijn verandering niet weet, want het is in zijn kinderjaren geschied. In 1689 werd hij predikant te Borssele, in 1692 te Goes en in 1695 te Middelburg. Op 9 mei 1735 werd hem emeritaat verleend om gezondheidsredenen. Op 6 mei

1739 overleed hij. Maria Boter heeft veel van de preken van Smijtegelt opgetekend. U zult wellicht de preken over het Gekrookte Riet in uw bezit hebben. Dit zijn 145 preken over Matth. 12: 20 en 21. Ook zijn catechismusverklaring is bekend. In het voorwoord op het nu verschenen boekje lezen wij dat het grote aantal kenmerken in zijn preken opvallend is. Vaak lezen wij de woorden; 'Leg er uw hart eens naast.' Vele behartenswaardige zaken staan opgetekend in de vijf preken die nu verschenen zijn. Op de blz. 32 – 34 geeft Smijtegelt tien kenmerken van de verzoening met God. We willen u dit doorgeven: Allereerst zal zo iemand deze verzoening nooit hebben gekregen of hij zal een indruk krijgen van zijn onbedachtzaam, dartel leven. Dan brengt God u tot indruk hoe ongodsdienstig en harteloos u tevoren was. Dat laat God u zien.

Nooit zult u deze verzoening hebben gekregen, of u begint uw leedwezen openlijk te betuigen voor God. Het is u zo innig leed, niet alleen dat u zo onbedacht geleefd hebt, maar dat een hellewicht als u de wapens heeft durven opvatten tegen de Heere om oorlog tegen Hem te voeren. En dat, terwijl u wist dat het niet anders dan tot uw verderf kon uitvallen.

Nooit zult u deze verzoening hebben gekregen, of u zult de Heere achternagegaan zijn met tranen en gezegd hebben: 'Gij zij een oneindige Ontfermer, Heere! Ik durf aan mijn zonden en mijn dwaasheid niet te denken. Vergeef ze mij toch!' U zult tot de Heere gezegd hebben: 'Ik kan het gezicht van mijn zonden niet verdragen. Ze zijn zo veel en zo verscheiden. Zoveel misdaden die drukken, Heere, vergeef ze mij!'

Nooit zult u deze verzoening hebben gekregen, of u zult gezegd hebben dat u vergiffenis onwaardig bent. U zult gezegd hebben: 'Als Gij Uw genadig aangezicht van mij afwendde en mijn misdaden nooit vergaf, ja, als Gij mij doodde, Heere, ik zou U gerechtigheid moeten toeschrijven. Maar belijft het U Uw toornig aangezicht van mij af te wenden en mij genade te geven, dat zal mij zo lief wezen. Dat is iets wat ik niet missen kan. Zo het U belijft het mij te geven, ik zal het in alle dankbaarheid zoeken te erkennen.'

Nooit zult u deze verzoening hebben gekregen, of u zult dit ondervinden dat u gezegd zult hebben: 'Liefste Heere Jezus! U heb ik mijn leven lang

niet geacht, omdat ik U niet kende. Ik heb geen Middelaar gekend. Ik achtte iedereen hoger dan U. Ik zou gezegd kunnen hebben: "Kan uit Nazareth iets goeds voortkomen?" Nu heb ik niemand harder nodig, niemand liever. Gij zijt het Die mijn ziel liefheeft en naar Wie ik ziek ben van verlangen. Gij zijt het zonder Wie ik niet leven noch sterven kan.

Dan moet u ondervonden hebben dat u gezegd zult hebben: 'Daar ligt mijn onbedachtzaam leven, het heeft lang genoeg U getergd en onteerd. Het heeft lang genoeg de zonde gedaan. Ik kan niet meer tegen mijn Maker en Rechter gaan zondigen. Ik zou de zonde wel ontlopen, als ik kon. Och, ik ben ze zo moe. Daar liggen de wapens. Ik hoop dat ik ze nooit meer tegen de Heere zal opnemen.

Och Heere, die schare die boodschappers zijn van zulke goede tijding, ik zou ze wel om de hals vliegen, zoals de gemeente deed met Paulus. Daar stonden die mannen die verslagen waren (Hand. 2:37). Zij riepen uit: 'Mannenbroeders, wat moeten wij doen om zalig te worden.' Als de apostelen predikten, liepen hele steden en rijken uit. Waar God dat Woord van verzoening in de mond legde, was men daar zo verblijd over, dat zij een feestdag hielden (Nah. 1:15). U weet wel wat een feestdag kan zijn als men vrede heeft.

Nooit zult u deze verzoening hebben gekregen, of van de vijandige dingen die u nog in uw hart voelt, zul u zeggen: 'Och Heere, zij doen mij zo innig leed! Het is mij zo'n smart dat ik nog iets tegen God heb. Ach, Heere, ik kan het niet dragen dat ik nog zo zot, zo ijdel in het verstand ben. Ik kan het niet dragen dat ik zo onvoorzichtig ben, zo ontrouw. Ach Heere, het smart mij zo.' Dat deed Paulus zeggen in Romeinen 7: 'Ik kan het niet harden dat er in mij niets goeds woont, dat het kwade mij nog altijd bijligt.'

Dan zal het nooit anders zijn of u zult de verzoende bij de hand grijpen. 'U bent mijn gezelschap', zult u gezegd hebben, 'dat bij mij geëerd is. Voorheen zag ik u liever niet, maar nu zie ik niemand liever dan hen die naar de hemel gaan.'

CURSUS GEESTELIJKE VORMING WEER VAN START

Lange tijd bestond de hoop dat de Cursus Geestelijke Vorming op de oude voet kon worden voortgezet. Uit allerlei maatregelen die de kerkenraad van de P.K.N. ten opzichte van de Hersteld Hervormde Gemeente meende te moeten treffen, is nu wel duidelijk gebleken dat samenwerking op geen enkel terrein meer mogelijk is. De Cursus Geestelijke Vorming, die al vanaf 1979 gehouden wordt, zal daarom voortaan in een wat gewijzigde vorm plaatsvinden. De stuurgroep zal in het vervolg bestaan uit leden van de Hersteld Hervormde Gemeenten van Middelharnis en Sommelsdijk en van de Christelijke Gereformeerde Kerk. De bijeenkomsten worden gehouden in het

Verenigingsgebouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk aan de Hoflaan, bij het Louis Bouwmeesterplein. De cursus wordt zesmaal per jaar op een donderdagavond gehouden. De sprekers op de cursus zijn predikanten en lectoren die behoren tot de Gereformeerde Gezindte. Er zal wat dat betreft dus niets veranderen.

Op 14 oktober a.s. hoopt Ds. P. den Butter uit Middelharnis als eerste spreker op te treden met als onderwerp "Het emotionele leven van de Heere Jezus". De avonden beginnen om kwart voor acht en eindigen uiterlijk tien uur. Na de pauze kunnen er

vragen worden gesteld naar aanleiding van de gehouden lezing. Over de eerstvolgende avonden, waarvan nu reeds vast staat dat ze op 11 november en 9 december zullen plaatsvinden, volgen nadere mededelingen op de eerste cursusavond. De kosten voor de gehele cursus bedragen € 15.- of € 3.- per cursusavond. Dat is inclusief koffie en excerpt. Betaling kan geschieden op de cursusavonden of door overmaking van het bedrag op bankrekening 34.20.77.139 t.n.v. Cursus Geestelijke Vorming, Azaleastraat 19, Sommelsdijk (giro van de Rabobank: 34.61.24).

Oosterend - Texel
Bungalowpark "De Verrassing"
Bel voor informatie 0222 31 83 91

Na zomeren in Drenthe?

Te huur stacaravan en challets
 € 150,- / • 175,- P.W. all inn.

Kampeerders incl. 2 pers P.W. € 60,-

Camping De Beukenhof
 0528-331246

www.campingdebeukenhof.com
 campingdebeukenhof@hetnet.nl

Eén telefoontje...

...en u bereikt het brede thuiszorgpakket van Agathos Thuiszorg: ■ Huishoudelijke verzorging
 ■ Lichamelijke verzorging ■ Verpleging
 ■ Psychosociale zorg ■ BKG Kraamzorg
 Heeft u een zorgvraag? Bel 010 264 07 77.

Agathos
 THUISZORG

Wormerhoek 14g - Postbus 151 - 2900 AD Capelle aan den IJssel
 Tel: 010 264 07 77 - Fax: 010 264 07 79
 E-mail: info@agathos-thuiszorg.nl
 Website: www.agathos-thuiszorg.nl

Thuiszorg met een eigen kleur

Voor info bel:

0341 - 425 712
 of
 0416 - 692 787

**Reformatische Vereniging van
 Ongewild Kinderloze Echtparen**

Te koop gevraagd

THEOLOGISCHE

en

AANVERWANTE BOEKEN.

Antiquariaat Den Hertog/
 G.J. Zwoferink,
 tel. zaak: 030-6346681

www.kliksafe.nl

Internet voor school en werk nodig?

Kies voor Kliksafe. U en uw kinderen

internetten dan veilig en beschermd!

Bij Kliksafe krijgt u:

- optimale filtering
- vijf mailboxen
- een spamfilter, die ongewenste reclame via mail tegenhoudt
- een virusscan die het binnenhalen van hinderlijke virussen via mailberichten voorkomt

Kliksafe-inbelabonnementen vanaf
 € 39,00 per jaar

Kliksafe-adsl: vanaf € 22,95 per maand

Meer weten?

Kijk op www.kliksafe.nl. Of bel tijdens kantooruren (055) 539 02 66. We sturen u graag de informatiebrochure en de gratis installatie-cd toe.

kliksafe ... bewuste keus

